

Als rafen ghesceiden was van lemos ende
 hy vennis ende den goden leus len had
 sin sup seide hy werch menichen dach mit vleit
 ende zeelen als mi hiet als mi daer. Marc mit
 eynde argos die hem alreut teghelde vo den loep
 vander sonne quam vp een tuit mit eylant dat hy
 lang hegher had te vnde mit een groet storm
 vander zee die hem dwant mit rachte dat hy
 luesen most die arm vander zee daerby dat dit
 eylant wa roltoos lach mit laghe daer nae die font

*Hoe Jason ontfanghen was vanden coninck Oetes, ende hoe Medea
verlieft wart up Jason ende Jason up haer, ende hoe zij hem
leedde in den tempel van Venus, ende hoe de oude
vrouw bed van Jason betoverde.* ¹ [91r]

[16]

Als Jason ghesceiden was van Lennos ende hij Venus² ende den goden bevolen had sijn scip, seylde hij wech menichen dach mit riemen³ ende zeylen als nu hier als nu daer.⁴ Maer int eynde Argos, die hem altijt reghelde up den loop vander sonnen,⁵ quam up een tijt int eylant dat hij lang begheert had te vinden mit een groet storm⁶ vander zee, die hem dwanc mit crachte dat hij kiezen most die arm vander zee daer up dat dit eylant van Colcos lach.⁷ Niet langhe daer nae die sonne [91v] en ghinc onder, ende Argos die niet en wist⁸ waer hij wesen mocht of waer hij ankeren soude.⁹ In desen wesende docht hem dat hij sach de stat van Jaconiten an deen zijde vanden eylande van Colcos ende [...] ¹⁰ sach daer onversienlicke blixeme van vuere soe vreeselicke

1. [Gr 92r] [P 14] Comment le roy chetes receut Iason en sa cite Comment medee en amoura Iason et Iason elle. Comment elle le mena ou temple de venus Et comment la vielle enchanta le lit Iason *etcetera*. ¶ .xvi.

2. Onduidelijk is waarom de vertaler “Pallas” veranderde in “Venus”.

3. mit riemen: in de brontekst is enkel sprake van zeilen.

4. [Gr 92r] [P 14.1] [76r] ¶ Quant Iason se fu parti de lennos et quil ot sacre sa nef a la deesse pallas *et* aux dieux de la mer Il singla par plusieurs Iournees a voelle estendu puis dun coste et puis dautre — opvallend is dat de vertaler hier de autograaf lijkt te volgen: puis cy, puis la (ed.-Pinkernell, p. 191).

5. Bedoeld lijkt dat Argos stuurde in de richting van de zonsopgang of de zonsondergang.

6. storm: bedoeld lijkt stroming

7. mais la fin fu telle que argos soy riglant sur le cours du soleil arriua vng Iour en lisle quil auoit desiree a trouuer par vne Impetueuse fortune de mer qui par force le constraindy a soy bouter ou regort ouquel seoit lisle de colcos /

8. Argos die niet en wist: Argos wist niet — in de brontekst loopt de zin door, maar de vertaler heeft hem (in tweede instantie) opgesplitst.

9. Ne demoura gaires apres que argos se fu bouted en ce regord cest a dire en ce bras de mer que le soleil esconssa / Et lors ainsi comme argos penssoit ou Il pourroit sa nef ancrer

10. De brontekst bevat evenals het handschrift Gruuthuse een saut du même au même — de autograaf leest hier: [...] la cité de Jacointe a un lez et l’isle de Colcos a l’autre, de laquelle isle de Colcos saillirent lors [...] (ed.-Pinkernell, p. 191).

en ghinc onder Ende argos die niet en wast waer
hij wesen mocht of waer hij ankeren soude In
desen wesen dorst hem dat hij sach de stat van
iaomte an deen zijde vanden eylande van colchos
Ende sach daer dierfienliche klypemt van vuerre
soe vreesliche dat hij van vreesen roupende waer
Als iason hercules theseus en dander heen alsoe
den patioen hoerden roupen spoghen en vp
ende quamen tot hem viaghende wat daer waer
Ende argos die goede patioen toechde hem wat
hij daer ghesien had Ende oec de stat en ten
lant Ende merden dat si gherome waeren
daer si langhe nat verlaught hadden Ende
spracken van deser materie soe langhe dat
hant sijn al stille toefde ten hantmen te sel
utt plaetse daer de acide vanden rommike apol
lo tander tuden toefde als hij eerst sijn mit
lant quam doe waer argos sijn ankeren vort
in de zee Ende iason danke den goden des
gheincs doe hercules doe seide en theseus
tot den rommike oetes hem segghen dat si
daer gherome waeren en om te viaghen of dat
het eylant was dat si sochte theseus ghinc
daer ende sprac soe mit den rommike oetes dat
hij presenteerde sijn palays Ende lant tot iason
vort van sijn vadersen die hem baden van sto
mics weghe dat hij come wilde herberghen
in sijn palays Ende dat hij wetroome waere
Als iason verstaen had stomics wille hij dese

dat hij van vreesen roupende wart.¹ Als Jason, Hercules, Theseus ende dander heeren alsoe den patroen hoerden roupen, spronghen zij up ende quaemen tot hem, vraghende wat daer waer.² Ende Argos, die goede patroen, toechde hem wat hij daer ghesien had, ende oec de stat ende teylant, ende meenden dat sij ghecomen waeren daer sij langhe nae verlanghet hadden, ende spraecken van deser materien soe langhe dat haer scip al stille toefde ter havenen ter selver plaetse daer de aerck vanden coninck Apollo tanderen tijden toefde als hij eerst int lant quam.³ Doe warp Argos sijn ancker uuyt in de zee, ende Jason dancte den goden, desghelijcs dede Hercules.⁴ Doe senden zij Theseus tot den coninck Oetes hem segghen dat sij daer ghecomen waeren ende om te vraghen of dat het eylant was dat zij sochten.⁵

Theseus ghinc daer ende sprac soe mit den coninck Oetes dat hij presenteerde sijn palays ende sant tot Jason vier van sijnen ridderen, die hem baden van sconincs weghe dat hij comen wilde herberghen in sijn palays, ende dat hij welcome waere.⁶

Als Jason verstaen had sconincs wille bij desen [92r] vier heeren, andwoerde hij mit groeter danck[b]aerheit⁷ dat hijt gaerne doen soude, ende ghinc soe ter stat waert in, die zeer scoen was, ende alle de straten waeren verlicht mit wassin licht ende fackeelen,⁸ ende

1. Il lui aduint quil vey deuant lui la cite de Iacointe a lun lez de lisle de colcos et sailloient lors tout soudainement tourbillons de feu pres de la si terribles que de la frayeur quil eut en ce regardant Il se prinst a crier /

2. Quant Iason. hercules. theseus et les autres cheualiers oyrent ainsi crier le maistre de la nef Ilz saillirent sus et vindrent a lui / — het slot van de zin is van eigen vinding van de vertaler.

3. ¶ Et le maistre leur dist la cause de son cry puis leur monstra la cite et lisle puis les asseura comment Ilz estoient venus a chief de leur voyage / Et de ceste matiere se deuiserent tant longuement quen parlant leur nef sarresta au port au p[r]opre lieu ou larche du roy appollo sestoit autrefois arrestee lors quil vint en ce pays premierement /

4. ¶ Adont le maistre de la nef Ietta ses ancrs en la mer / lors Iason rendy loenge a ses dieux autretel le fist hercules /

5. Adont Ilz enuoyerent theseus deuers le roy sethes lui signiffier leur venue et pour enquerir se cestoit la contree que Ilz demandoient /

6. Certes theseus y alla et y besongna tellement que le roy sethes lui presenta son palais et enuoya pardeuers le preu Iason quatre de ses cheualiers qui lui requirent de par le roy quil voulsist venir herbergier en son palais et Il lui estoit le tresbien venu

7. Hs.: danckaerheit — **Bellaert [1485]**, fol. g1va: dancbaerheit

8. wassin licht ende fackeelen: kaarslicht en licht van fakkels

91
92

bier heen andboerde hi mit groeter danckbaerheit
dat hiut gatue doen soude Ende ghint soe ter
stat waert in die zeer scoen was Ende alle de stra-
ten waere verlicht mit wassin licht en facticelē
en verchurt mit scoene gheselscepe ter eere de
ser guetsther heen wat het nacht was doe zin in
Alsoe ghi verstaen moecht qua Quaemē
men dese heen in de stat vā iacomte En
waen alle gheleect mit gulden ende zin in stus
gheleect de straten daer zin in ledē waerū an bey-
de zuden volbroulbe ende ionefc buighere en ud
derē daer haer ordmanen en nigant zaghen En
als iason qua ten nigacne vanden palaysē was
daer de rommte oetes die sin der daer ontbeyde
om hem eer te doen in rommliche state Ende
ontfint soe iason mit groeter feesten als haer alder
hoest Ende als huse al ghelbekont hadde nam
hi iason hi der hant en leyden in sin palays En
mit byrlinne vanden trappen wat iason vplacete
siende daer hi in een vester sach de stonē me-
dea onder veel ander broulbe daer hi by dū
int met meer vp en sette waer het en ghemel
soe mit mit haer wat zin besagghen soe begheer
hi doe sin groete scoenheit soe dat hi in haer
gram stont meer dan u segghē can Om onse
maten te corte iason leet mit sin gheselschap dit
vester daer medea in sach En quam in de zael
daer te tafelen al ghedent waen De vultent dat
men de machint bereedde de rommte ende iaso.

verchiert mit scoenen gheselscepe ter eeren deser Griecsscher heeren, want het nacht was doe zij in quaemen. ¹

A Lsoe ghij verstaen moecht, quamen dese heeren in de stat van Jacomten ende waeren alle ghecleet mit guldin ende zijdin stucs. ² De straten daer zij in leden, waeren an beyde zijden vol vrouwen ende joncfrouwen, burgheren en[de] ridderen, dat ³ haer ordinancij ⁴ en[de] inganc zaghen. ⁵ Ende als Jason quam ten ingaene vanden palayse, was daer de coninck Oetes, die sijnder daer ontbeyde ⁶ om hem eer te doen in conincklicke state, ende ontfinc soe Jason mit groeter feesten als haer alder hoeft. ⁷ Ende als hijse al ghewelcomt hadde, nam hij Jason bij der hant ende leyden in sijn palays. ⁸ Ende int upcli[mm]en ⁹ vanden trappen wart Jason upwaerts siende, daer hij in een veynster sach de scone Medea onder ¹⁰ veel ander vrouwen, daer hij up dien tijt niet meer up en lette. ¹¹ Maer het en gheviel soe niet mit haer, want zij besagghen soe begheerlic doer sijn groete scoenheit, soe dat hij in haer

1. [76v] Et quant Iason ot entendu la voulente du roy *par* les quatre cheualiers Il leur promist que volentiers le feroit / Alors Il sen entra en la cite qui moult estoit noble et belle Et combien quil fut nuit a Icelle heure touteffois Il faisoit par la cite tant cler comme a plain Iour par la clarte ou resplendeur du feu des torches et falos que le roy auoit fait alumer parmy sa cite moult notablement acompaignie pour festoyer Iceulx gregois.

2. Hs.: stucs ghecleet (dittografie) — **Bellaert [1485]**, fol. g1va: Ende waren alle mit gulden ende mit zijden stucken ghecleet

[Gr 93r] [P 14.2] **C**omme *entendre* pouez entra le trespreu Iason en celle cite acompaignie de hercules et de ses *compaignons* qui estoient tresrichement vestus et habilliez de drap dor *et* de soye

3. dat: die — **Bellaert [1485]**, fol. g1va: die

4. ordinancij: stoet

5. La rue par ou Ilz passerent pour aler au palais estoit a deux rens hault et bas peuplee de dames. de damoiselles. de bons *cheualiers* / de bourgeois et de marchans / de pucelles et de Iouenceaulx regardans leur venue et ordonn[an]ce

6. sijnder daer ontbeyde: hem daar opwachtte

7. Et *quant* Iason fut venu Iusques a lentrete du palais Il y trouua le roy chetes. lequel pour festoier Iason et sa *compaignie* estoit mis en estat royal / Si receut Iason moult honnourablement comme le chief deulx tous.

8. Et lors quil eut bien[u]iengnie Il le prinst *par* la main et le mena en son palais

9. Eén van beide letters ‘m’ mist een pootje.

10. onder: te midden van

11. *et* tantost quilz se monterent a mont les degretz Iason regarda par vne fenestre et en regardant Il choisi la belle medee entre plusieurs dames A la quelle Il ne prinst autre garde pour celle fois /

gracij stont meer dan ic u segghen can.¹ Om onse materij te corten, Jason leet² mit sijn gheselschap dit veyster daer Medea in lach, ende quam in de zael daer te³ tafelen al ghedect waeren.⁴

Te wilent dat men de maeltijt bereedde, de coninck ende Jason [92v] spraken onderlinghe.⁵ Onder al was de coninck segghende tot Jason aldus: “Jason, scoen heere, ic weet in der waerheit dat ghij sijt des conincs Eson zoen, alsoe Theseus, u gheselle, mi gheseit heeft, maer ic en weet niet waer ghij henen wilt of wat ghij souct.⁶ Dus in manieren van tijtcortinghe biddic u dat ghij mi een weynich vertrect, in dient u moghelic is, u staet of upset, ende ic belove u, mach ic u in eenich stuc bistant of hulpe doen in eenigher manieren, doer de liefte van den coninck, uwen vader, die ic tot anderen tijden ghekent heb, sal ic u al den troost ende bistant doen die mi moghelic sal wesen van doen.”⁷

“Heer,” andwoerde Jason, “ic danck u zeer der groeter eeren die ghij mi presenteert.⁸ Ende nae dat het eens wesen moet dat ic u ondecke de zaeck waer om dat ic in u lant ghecomen bin, so seg ic u dat ic anghenomen heb te gaen int eylant van Colcos, niet theghenstaende de

1. Mais Il ne aduint pas delle ainsi / Car elle le prinst a regarder tant affectueusement pour sa grant beaulte quil fu en sa grace plus que dire ne vous sauroie /

2. leet: passeerde

3. te: de

4. Pour la matiere abregier Iason et toute sa compaignie passerent oultre celle fenestre ou estoit medee et vint en vne salle ou les tables estoient couuertes

5. Et lors tandis que len appareilla le soupper le roy chetes voulu Interroguer le gentil damoisel Iason /

6. Et apres plusieurs parolles lui prinst a dire en telle maniere. [Gr 93v] [77r] [I]Ason beausire le say de vray que vous estes filz du roy Eson ainsi que theseus vostre compaignon ma dit / mais le ne say pas ou vous querez de aller ne que vous allez querant /

7. Si vous prie que par maniere dun passe temps me vueillez vng petit racompter de vostre estat et entreprinse sil est possible quil se puist faire par aucune maniere et le vous promets que se le vous puis estre propice en aucune facon pour lamour du roy vostre pere que lay aucuneffois congneu le vous bailleray ayde et confort en tout ce quil me sera possible /

8. [P 14.3] Sire respondi lors Iason le vous mercie humblement du grant honneur que vous me presentez.

spraken onderlinghe **O**nder al was de coninc seg
ghende tot iason aldus iason secken heere **I**n
in der waerheit dat ghy sint des conincs eson zoe
alsoe theseus u gheselle in gheset heeft **M**ae u
en weet niet waer ghy hene wilt of wat ghy
sout dus in manere va turoinghe biddit u
dat ghy in een wermis vertret indient u mo
ghelic is u staet of vpsit **E**nde ir belout u mach
ir u in eenich sur bstant of hulpe doen in ee
nigher maneren doer de lust va den coninc
ulben vader die ir tot andere tude ghelient heb
sal ir u al den troost en bstant sto doen die
in moghelic sal wesen va doen heer andwoede
iason ir danck u zee der groeter eere die ghy
in presentiert **E**nde nat dat het eens wesen
moet dat ir u onderlic de zaeck waer om dat
ir in u lant gheromen bin so seg ir u dat ir
anghenome heb te gaten mit eylant in colcos
mit theghenstaende de vreeseliche autenturen die
dare sin **E**nde oer mede ir heb beloest dat ir ne
menner kerken en sal in gretchen ir en sal heb
ben ghelbomme ende mit in bringhe in gretche
ttraep mit den gulden vliese **E**nde ist dat ir dat
mit en velboemighe endare om steerut hercu
les min gheselle salt oer mede autenturen dus
biddit u dat ghy in vps dese beloeste wilt helpe
raden. nat u beste goet dmiten **B**eliet iason
andwoede de coninc ghy hebt ghedaen een
sammel beloeste hoe heer seide iason hoe is dat

vreeselicke aventueren die daer sijn.¹ Ende oec mede ic heb beloeft dat ic nemmermeer keren en sal in Griecken, ic en sal hebben ghewonnen ende mit mi bringhen in Griecken tscaep mit den guldin vliese.² Ende ist dat ic dat niet en [vol]bringhe³ en[de] daer om steerve, Hercules, min gheselle, salt oec mede aventueren.⁴ Dus biddic u dat ghij mi up dese belofte wilt helpen raden nae u beste goet dincken.”⁵

“Seker, Jason,” andwoerde de coninck, “ghij hebt ghedaen een scamel⁶ belofte!”⁷

“Hoe, heer!?” seide Jason, “Hoe is dat [93r] alsoe?”⁸

Seide de coninck: “Want is dat ghij int eylant comt in eenigher manieren, het en is niet moghelic dat ghij daer emmermeer uuyt comt, want daer sijn in dit eylant t[we]e⁹ vreeselicke, groete stieren ghevenijnt, die ghestelt sijn te wachten dit scaep daer ghij of spreect.¹⁰ Oec isser een de wreeste ende vreselicste draeck die ye ghesien of ghehoert was, welcke drie beesten weerden doer haer kelen vuer ende venijn, daer zij u mede dooden sullen sonder eenich remedij ter stont als ghijse ghenake[n]¹¹ sult.¹² Dus dit alte samen overgheleit, nae dat ghij mijn raet begheert hebt, ende oec een yeghelic edel man den

1. Et puis quil fault que vne fois vous sachiez la cause pourquoy en vostre pays suis descendu le vous declare que Iay entrepins de aller en lisle de colcos non obstant les perilz qui font moult a doubter et non sans cause /

2. Et avecques ce Iay fait veu que Iamais ne retourneray en grece Iusques a ce que Iauray conquis et que le y porteray le mouton ou veurre dor /

3. Hs.: volvolbringhe (dittografie)

4. Et se cest entreprinse le ne puis mettre a fin / hercules mon compaignon si aduenturera /

5. si vous requiers que de ceste entreprinse me vueilliez conseilier a vostre pouoir /

6. scamel: armzalige (litotes)

7. Certes Iason dist lors le roy vous auez fait vng petit veu /

8. Comment sire dist Iason dont vient ce /

9. Hs.: te — mogelijk ook is dat ‘te’ begrepen moet worden als: al te (zeer)

10. pourtant respondi le roy que se par aucune adventure ou fortune vous entrez en celle ysle de colcos Il nest point possible que Iamais vous retournez par deca Car Il y a en celle ysle deux grans et merueilleux toreaulx enuenimez commis a la garde du mouton ou veurre dor dont vous me parlez /

11. Hs.: ghenakent — **Bellaert [1485]**, fol. g2ra: ghenaken

12. Aussi y a commis pour la garde dicellui veurre le plus terrible et le plus criminel dragon dont Iamais fu parle ne veu lesquelles trois bestes qui Iettent continuellement feu et venin par les gueulles vous [77v] occirent sans aucun remede / Incontinent que vous les approucherez /

alsoe seide de coninc wat is dat ghy mit zylant
 comt in eenigher manieren het en is niet moghe-
 lic dat ghy daer enmitmeer wyt comt wat daer
 sijn in dit zylant te vreeseliche groete stieren ghe-
 uenint die ghestelt sijn te wachte dit staep daer
 ghy of spreect **O**er isser een de vreesste ende vte-
 selicste draech die ye ghesien of ghehoert was
 Welcke due beesten weopen door haer lieten
 vuer ende venin datt zn u mede doode sulle
 sonder eenich remedij ter stont als ghyse ghena-
 licut sult dus dit alke samit ouergheliet nae
 dat ghy min iatt begheert hebt **E**nde oer een
 yeghelic edel man den ongheludicheghe ghe-
 houden is goeden iact te gheue hoe bid ir u ende
 rade gheue of ghy minne selfe eyghen soen waert
 dat ghy oflaet van ulbe vpsate wat ist dat ghy
 anders doet al tyout vander weerecht en mocht
 u niet helpen dus peynst wat ghy in hande
 hebt eer dat ghy u seluen in sulrdanghe laste
 steert dat raedir u als min broeder of kint en
 huer mede lieten zn of

Het eten was ghereet de coninc ghynt sitta
 ter tafelen tussche rason ende hercules
 en onboet medea ende raliops die hy teghens
 hem ouer dede sitten **E**nde de ander heelen sate
 teender ander tafelen daer zn wel ghediet walen
 Maer alst quam ten eten de edel maecht medea
 vengad haer seluen somtint in haer wesen waer-
 pende haer ghesubst vp rason daer zn durlent

ongheluckeghen¹ ghehouden is goeden raet te gheven, zoe bid ic u ende rade, ghelijc of ghij mijns selfs eyghin soen waert, dat ghij oflaet² van uwen upsette, want ist dat ghij anders doet, al tgout vander weerelt en mocht u niet helpen.³ Dus peynst wat ghij in handen hebt eer dat ghij u selven in sulcdanighen laste steect!⁴ Dat raedic u als mijn broeder of kint.”⁵

Ende hier mede lieten zij of.⁶

H Et eten was ghereet.⁷ De coninck ghinc sitten ter tafelen tusschen Jason ende Hercules, ende onboet Medea ende Caliope, die hij teghens hem over dede sitten, ende de ander heeren saten teender ander tafelen, daer zij wel ghedient waeren.⁸ Maer alst quam ten eten, de edel maecht Medea vergad haer selven somtijts in haer wesen, weerpande haer ghesicht up Jason, daer zij dickent [93v] up toefde meer dan haer wel betaemde,⁹ want hij dochte haer nu veel scoender dan doe zij hem eerst zach, ende was haer soe behaghel dat alsoe zij hoerde vertellen onder veel zaecten dat hij ghecomen was om te winnen dat guldin vlies, oer[de]elde¹⁰ zij ter stont [dat]¹¹ hij de ridder van Grieken was die daer toe ghecoren was dat hijt winnen soude, ende seide in haer selven datsij hem daer toe en[de] an helpen

1. ongheluckeghen: iemand die slecht voorgelicht is en daarom zijn ongeluk tegemoet gaat

2. oflaet: afziet

3. lesquelles choses considerees / puis que mon conseil men auez demande Et aussi que tout homme noble est tenu de baillier conseil aux mal Informez et conseilliez. Je vous prie et conseille comme se mon propre filz estiez que atant vous cessez de vostre entreprinse Car se vous en faites autrement tout lor du monde ne vous sauroit sauuer.

4. Et pourtant pensez bien a vostre affaire aincois quen vng tel dangier vous mettez

5. Je le vous conseille comme se mon propre filz vous estiez / ou mon frere germain

6. Et atant finerent leurs parolles.

7. [Gr 94r] [P 14.4] LE mengier fu prest /

8. a ces parolles le roy se sey a table entre Iason et Hercules puis manda medee et caliope quil fist asseoir deuant lui / Ce fait Il comanda seoir les autres gregois a vne autre table ou Ilz furent moult richement seruis /

9. Zie / Lees in dit verband de proloog van de *Destructie van Troyen*, Rolant van den Dorpe, Antwerpen ca. 1500, waarin hieraan gerefereerd wordt.

10. Hs.: oerldeelde

11. Ontbreekt in hs.

vp toefde méer dan haer wel betaemde want hi
dochte haer in veel stoender dan doe hi hem eerst
zach Ende was haer soe behaghel dat alsoe hi
hoerde vertellen onder veel zachtén dat hi ghe
comen was om te vromé dat gulden vleys oerdoel
de hi ter stont hi de ridder van guelien was
die daer toe ghetoren was dat hi vromé soude
Ende sude in haer seluén dat hi hem daer toe
en an helpen soude Indien hi haer vromé vrou
de te vromé dese of deser gheluthe waere de ghe
dachten vā medea al dese machut gheduerde
hi besach die iason als hi haer tuit zach En
haer verdriet zeer dat hi hem niet te spracke
en mochte romé mit heymelic wat wel in méer
segghen als de romme en de heen gheghete
hadden waen de tafelen vp ghenome Ende de
heen van buten waere gheleet in haer ramere
Ende onder ander iason was gheloguet soe
hi de ramere vā medea datter maer eené
reyné ganc tussche en was van beyde de ramere
die iason sint noch meuch waerf doe ghinc
tot der stoender medea

Als iason dus vertoghen was Ende hi
hem seluē alleen vāt mit mopsius in
sin ramere began hi mit hem te spraken En
seide mopsius Wel lieue vruent wat dint u
vā mi vset van rolros hi mi het andwoer
de mopsius ic en sieder noch en meecher ghee
ander matere in dan die wat alle die vā

soude indien hij haer nemen woude te wive.¹ Dese of deser ghelijcken waeren de ghedachten van Medea al dese maeltijt gheduerende.² Zij besach dic Jason als zij haer tijt zach,³ ende haer verdroet zeer dat zij hem niet te spraeken en mochte comen int heymelic.⁴

Wat wil ic meer segghen?⁵ Als de coninck ende de heeren ghegheten hadden, waeren de tafelen up ghenomen, ende de heeren van buten⁶ waeren gheleet in haer cameren, ende onder ander⁷ Jason was ghelogiert soe bij der cameren van Medea datter maer eenen cleynen ganc tusschen en was van beyde de cameren, daer Jason sint noch menich waerf doer ghinc tot der scoender Medea.⁸

A Ls Jason dus vertoghen was ende hij hem selven alleen vant mit Mopsius in sijn camer, began hij mit hem te spreken ende seide: “Mopsius, wel lieve vrient, w[at]⁹ dinct u van min upset van Colcos?”¹⁰

“Bij mijn wet,” andwoerde Mopsius, “ic en sieder noch en meercker gheen ander materie in dan druc,¹¹ want alle die van [94r] binnen segghen u alle doot¹² ist dat ghij int eylant van Colcos gaet, daer soe

1. Mais quant vint au mengier la noble pucelle medee se entreoublia a la fois de son maintien et gettoit son regard sus Iason ou elle sarrestoit plus qua sa contenance n'appartenoit / Car le damoiseil lui sembloit de rechief trop plus bel quil nauoit fait la premiere fois / ¶ Et tant lui estoit plaisant et agreable que comme elle ouyst raconter entre plusieurs choses et deuises quil estoit venu pour conquerre le veaurre dor elle Iuga que cestoit le cheualier de grece qui estoit destine pour le conquerre et dist en elle mesmes que a ce le feroit paruenir Mais quil la voulsist prendre a femme /

2. Telles ou semblables furent les pensees de la belle medee a ce soupper /

3. als zij haer tijt zach: als de gelegenheid zich voordeed om dat ongemerkt te doen

4. Elle regardoit moult souuent Iason quant elle veoit son point Et trop lui ennuyoit quelle ne pouoit parler a lui a son priue /

5. Quen diray le plus

6. de heeren van buten: de gasten

7. ende onder ander: maar anders dan de anderen

8. Car quant le roy et les gregois orent tresbien prins leur repas les tables furent ostees [78r] Et apres Iceulx gregois furent menez en aucunes chambres Et entre les autres Iason fu logie si pres de la belle medee que Il ny auoit que vne petite allee de lune des chambres a lautre par laquelle Iason alla depuis par plusieurs fois deuers medee.

9. Hs.: want — **Bellaert [1485]**, fol. g2va: wat

10. [Gr 94v] [P 14.5] ¶ Vant Iason donques se fut retrait en celle chambre et Il se trouua seul avecques mopsius Il se print a deuiser a lui et lui dist / mopsius beausire que vous semble de mon entreprinse de colcos

11. druc: ellende

12. segghen u alle doot: voorspellen uw zekere dood

94

binnē segghen u alle doot ist dat ghy mit gylant
 van tolos gaet daer soe vreeselike beeste in sijn
 als u gheset is Ja mopsius andwoerde iason
 nochtans moet ir minn belofte quiten **G**hier
 heer seide mopsius **I**t en is gheen noot dat ghy
 voeder gaet ghy en wilt Ende sijn di wel berade
 ghy sult te vreden wesen sonder voeder te gaē
 want mē ghemeenlic zeit **T**us beter ten haluen
 gheleert dan gheheel ghedoelt **M**opsius
 seide iason ist dat ir niet en volroem na minn
 machē dat ir onghenome en beloeft heb het
 sal mi al minn leue tot eenē verbonde staen **G**e
 liet ir heb veel leue minn leue eerlic te laten
 dus weet d uac dat ir dus vatte roemē binner
 wachende der goden graci ir sal voldoen minn
 vset verbarhtende de auctuerē heerē andwoer
 de mopsius ghy sult doen dat u goet dincē
 sal wa maer ghy en verstaet de zachtē mit wel
 want weet het is al stact dat pelēus u oem
 u subtilitie versonden heeft haerlvarite om
 te volbringhē dese auctuerē die u niet moghelic
 en is **T**en eynde dat hē an u romēndē romē
 machē dus ist dat ghy van hier in guetlicē licet
 ghy en sult daer om gheen verbonde hebben
 maer sult vnis gheleert wesen want die
 is vnis gheleert die sijn ongheluc stude
 ran en hem wachten vā weder sijnlicē stude
Ter goeder houde heer seide iason ir en mach
 niet al te veel gheloeft sette vpon tynē dat

vreeselicke beesten in sijn, als u gheseit is.”¹

“Ja, Mopsius,” andwoerde Jason, “nochtans moet ic mijn belofte quiten!”²

“Seker, heer,” seide Mopsius, “et en is gheen noot dat ghij voerder gaet, ghij en wilt.³ Ende sijdi wel beraden, ghij sult te vreden wesen sonder voerder te gaen, want men ghemeenlic zeit: ‘Tis beter ten halven ghekeert dan gheheel ghedoelt!’”⁴

“Ay, Mopsius,” seide Jason, “ist dat ic niet en volcoem na mijn macht dat ic anghenomen ende beloeft heb, het sal mij al mijn leven tot eenen verwijte staen.⁵ Seker, ic heb veel liever mijn leven eerlic te laten!⁶ Dus weet, nae dat ic dus varre coemen bin, verwachtende der goden gracij, ic sal voldoen mijn upset, verwachtende de aventuere.”⁷

“Heere,” andwoerde Mopsius, “ghij sult doen dat u goet dincken sal.⁸ Maer ghij en verstaet de zaeck niet wel, want weet, het is al claer dat Peleus, u oem, u subtijlicke⁹ versonden heeft haerwaerts om te volbringhen dese aventuer die u niet moghelic en is, ten eynde dat hij an u conincrijck comen mach.¹⁰ Dus ist dat ghij van hier in Griecken keert, ghij en sult daer om gheen verwijt hebben, maer sult wijs gherekent wesen, want die is wijs gherekent, die sijn ongheluc scuwen

1. Par ma loy sire respondi mopsius Je ny voy ne congnois nulle autre chose que matiere de douleur Car tout chascun par ceans vous luge mort se vous allez en celle tant perilleuse ysle de colcos ou Il y a telle et si espouentables bestes comme Il vous a este dit /

2. Toutefois respondi le damoiseau Iason fault Il que Je acquitte mon veu /

3. Certes sire dist mopsius Il nest Ia besoing de plus auant aller se Il ne vous plaist

4. et se bien estes conseillie vous serez content atant sans plus auant aler Car comme len dist communement mieulx vault folie laissee que folie maintenue /

5. Ha a mopsius dist Iason se Je ne fais a mon pouoir ce que Je promis et vouay Je vseray toute ma vie en reprouche /

6. Certes Iayme trop mieulx honnourablement finer mes Iours /

7. Et sachiez puis que si auant suis venu en attendant la grace des dieux Je parfurniray mon entreprinse et en attendray ladventure /

8. Sire respondi mopsius vous en ferez ainsi que bon vous semblera /

9. subtijlicke: listig

10. mais vous nentendez pas bien vostre cas / Car sachiez quil est tout certain que pelles vostre oncle vous a cauteusement enuoye pardeca / pour entreprendre dacheuer ceste adventure a celle fin de paruenir a vostre royaume.

ghin m' m' h'ur segt Dus weet dat ic om sorghe noch
om vrees die m' v'coem' mach m' laten en sal ic
en sal volbringhe m' belofte Dus dan ist dat ic d'at
blut wilt m' ghebiede m' de goede gracie v' m'nder
vrou m'ito Ende Als mopsius dit hoede v' iason
began h' z'eer te v'een' Ende iason ghin' ligghe
v' s' m' bedde Ende veranderde de redent Ende h' m'
ghin' sp'icten vander groeter th'it die oetes hem
ghedaten had p'nsende boue al de groete sco'heit
v' medea mit desen woerden word' z' berde i' s'flape

D scoent medea stont voer de d'at Ende hoer //
de de woerden die iason en mopsius onder //
linghe spracten als de gh'ent die soe z'eer mit //
m'nt vanden edelen r'ider iason ber'nghe was //
dat s' mit en v'ist h'at selue v'at late Ende bleef //
d'at staten hoer'nde alsoe langhe als z' spract //
doe l'erde s' v'eder m' h'at camet d'at m'at een //
oude vrou m' en was die h'at v'antide die m' slac //
pe worden was dus medea ghin' te bedde so wel //
gh'epemsen dat z' tot gheen slaepen roem' //
en moeth doet de g'edacht' en ymaginac' d'at //
z' of anghenorbte was zoe dat z' mit en dede //
day k'eren mit v'esuchte en mit een v'ondel'ic //
g'ing v' m'nt' die m' h'at was seide z' m' h'at //
selue aldus O'ch laten m' eghen m' wat v'eduet //
hebdi m' g'hest'ien Gel'ic gh' z'it de zaete en //
m' m'nt anders dat ic mit m'ic die ic plaats te //
v'esen gh' hebt m' h'at g'h'oud mit v'ende //
v'ue der begheerlic' m'nt' h'at laten v'at sal ic //

can ende hem wachten van wedersienlicker¹ scade.”²

“Ter goeder trouwen, heer,” seyde Jason, “ic en mach niet al te veel gheloefs setten up tgunt dat [94v] ghij mi nu hier segt.³ Dus weet dat ic om sorghe noch om vrees die mi upcoemen mach, niet laten en sal, ic en sal volbringhen mijn belofte.⁴ Dus dan, ist dat ic daer blive, wilt mi ghebieden in de goede gracie van mijnder vrou Mirro.”⁵

Als Mopsius dit hoerde van Jason, began hij zeer te weenen.⁶ Ende Jason ghinc ligghen up sijn bedde ende veranderde de redene,⁷ ende hij ghinc spreken vander groeter chier die Oetes hem ghedaen had, prijsende boven al de groete scoenheit van Medea.⁸ Mit desen woerden worden zij beyde in slape.⁹

DE scoene Medea stont voer de doere ende hoerde de woerden die Jason ende Mopsius onderlinghe spraeken, als de ghuene die soe zeer mit minnen van den edelen ridder Jason bevanghen was dat sij niet en wist haer selven waer laten, ende bleef daer staen hoerende alsoe langhe als zij spraeken.¹⁰ Doe kerde sij weder in haer camer, daer maer een oude vrou in en was, die haer bewaerde, die in

1. wedersienlicker: lett. afzichtelijke, zoals **Bellaert [1485]**, fol. g2vb afdruckte: verderfelicke — bedoeld lijkt: voorsienlicke scade: vermijdbare schade.

2. Et pour tant se dicy vous retournez en grece sans plus auant entreprendre vous nen acquerrez point pourtant de [78v] reprouche Aincois en serez tenu pour saige. Car cellui est discret lequel scet fuyr sa mesaduenture et soy garder de son dommaige.

3. [Gr 95r] **EN** verite mopsius beausire respondy lors le preu damoiseau Iason Ie ne puis adiouster gaires de foy a tout ce que vous me dittes orendroit

4. et pour tant sachiez que pour peril ou dangier qui men puist aduenir Ie ne men deporteroye que Ie ne parfurnisse mon veu

5. et pour ce sil aduient que Ie meure en ceste perilleuse aduenture Ie vous requiers quil vous plaise moy recommander en la bonne grace de ma dame mirro /

6. Quant mopsius ot entendu ce que dit est Il se prinst moult fort a larmoier

7. de redene: het gespreksonderwerp

8. Et Iason se coucha sur vng lit / **C** Puis changea propos et se prinst a deuiser de la bonne chiere que le roy chetes et medee lui auoient faite en recommandant sur toutes autres la grant beaute et la belle contenance de medee

9. Et en continuant en cestui propos Il sendormy.

10. [Gr 95v] [P 14.6] **LA** belle medee estoit a ces parolles a luis de la chambre de Iason et escoutoit toutes les deuises du damoiseau et de mopsius comme celle qui tant estoit esprise de lamour du gentil prince gregois que nullement elle ne pouoit vaincre son couraige / et aussi longuement que leurs deuises durerent elle fu Illec escoutant /

slaepē worden was.¹ Dus Medea ghinc te bedde so vol ghepeynsen dat zij tot gheen slaepen coemen en moch doer de ghedachten ende ymaginacien daer zij of anghevochten was, zoe dat zij niet en dede dan keren mit versuchten.² Ende mit een wonderlic begriip van minnen³ die in haer was, seide zij in haer selven aldus: “Och lacen, mijn oghen, in wat verdriet hebdi mi ghesteken!?”⁴ Seker, ghij zijt de zaeck⁵ ende niement anders dat ic niet meer [en bin]⁶ die ic plach te wesen.⁷ Ghij hebt min hart ghewond mit berrende vuer der begheerliker minnen.⁸ Hay lacen, waer sal ic [95r] heen!?”⁹ Seker, ic en weet gheen ander dan ic mi gheheel gheve in de onderdanicheit der Minnen, ende het is force dat ic onderworpen bin sijnder¹⁰ diensten.¹¹ Ende waer om dat?¹² Om dat ic gheraect bin ter harten vander groeter scoenheit van Jason, de uuytghelesenste van al der weerelt ende, als mi denct, de vreucht van al Griecken.¹³ O, wonderlic strael¹⁴ die mi soe gheraect heeft!¹⁵ Seker, mijn oghen, ghij [zijt]¹⁶ zaeck dat mi leet is!¹⁷ Ende om wat reden?¹⁸

1. Et *quant* Ilz cesserent leur propos elle se mist au retour vers sa *chambre* / ou Il nauoit que vne ancienne dame sa gardienne ou maistresse qui desia estoit endormie /

2. Atant la noble pucelle medee se coucha voire tant plaine de pensees et ymaginacions que quant elle se cuida endormir ce fu pour neant / Car elle neust sceu pour tant que plente de pensees et de ymaginacions lassailirent de toutes pars par telle facon quelle ne faisoit que soy pourtourner en rendant maint souspir

3. mit een wonderlic begriip van minnen: volledig in de greep van de liefde

4. [79r] Et lors par force de vng merueilleux embrasement damours elle print a dire tout bas en soy meismes / Helas mes yeulx en quel labeur mauez vous boutee /

5. zaeck: oorzaak

6. Ontbreekt in hs. — **Bellaert [1485]**, fol. g3ra: en bin

7. Certes vous estes cause et nul autre que Ie ne suis plus celle que Ie souloie /

8. Car vous auez mon cuer enueloppe de feu ardant de desir amoureux /

9. Ha a dollente mais que pourray Ie deuenir /

10. sijnder: Amours, de god van de liefde, is mannelijk.

11. Certes plus nen say fors quil est de necessite que Ie me rende du tout en la subgeccion et seruitude damours / en sa seruitude y seray Ie subgette cest force /

12. Et pourquoy

13. pour tant que Ie suis ferue Iusques au cuer pour la grant beaulte de Iason le bruit du monde / Et a mon Iugement la gloire de grece /

14. strael: pijl (waarmee men door de ogen in het hart geschoten wordt)

15. O merueilleux dart dont Ie me sens au cuer ferue /

16. Ontbreekt in hs. — **Bellaert [1485]**, fol. g3ra: sijt

17. Certes mes yeulx vous en estes cause dont il me desplait

18. Et pour quelle raison /

heen **G**helic is en heb weet gh ten ander dan is in ghe
 heel gheue in de onderdanicheit der minne **E**nde het
 is forse dat is onderwoopen bin sinder dijnsten **E**n
 waer om dat **O**m dat is gheraet bin ter harte vande
 groeter soenheit va rason **D**e vortgheliefste van al
 der woerit ende als in denit de verucht va al ginc
 kin **O** wonderlic stael die in soe gheraet heeft
Ghelic minn oghen ghy zaetli dat in leet is **E**n
 om wat reden **M**aer om dat ghy suldich zint de
 sijn swaerheit **N**orotans het en is gheen swaerheit
 het is ymer is en gheloeft met **M**en moet ghe
 loenten wat het is wel een groete soetheit te beghe
 een een dinc dat me niet rughe en mach g
 weet voer waer dat rason zeer verheft is vp een
 vrou va sine lande en noch meer hi is va hat
 ten woerdelike statuaelich dus moctme da segghe
 dat is sinder niet verbliden en sal dus moctir
 stuten dat minn oghen in al te zeer bedroghen
 hebben **E**n tot een alte groet ee swaerheit ghelet
 hebben **H**ay minn oghen waerom en pluceit ghy
 niet up dit argumet **D**ent ghy daer vp is en
 weet wat denken wat de edel heer rason en
 dent vp in niet meer dan vp de ghent die
 hi niet en sach **O**ch laten wat doot is minne
 sonder partie **E**n is en dar rason niet bidden om
 sin minne wat het waer in groete frande **E**nde
 is dede theghen der vrouwe een zoet moet is
 dan blut mit minn groete swaerheit **M**aecthet

Maer om dat ghij sculdich zijt deser dwaesheit!¹ Nochtans het en is gheen dwaesheit!² Het is ymmer!³ Ic en gheloefs niet!⁴ Men moet gheloeven, want het is wel een groete sotheit te begheren een dinc dat men niet crighen en mach.⁵ Ic weet voer waer dat Jason zeer verliefte is up een vrou van sijnen lande, ende noch meer, hij is van harten wonderlicke stantvastich.⁶ Dus moetmen dan segghen dat ic sijnder niet verbliden en sal?⁷ Dus moetic sluten dat mijn oghen mi al te zeer bedroghen hebben ende tot een alte groet een dwaesheit gheleit hebben?⁸ Hay, min oghen, waerom en replicceert ghij niet up dit argument?⁹ Denct ghij daer up!¹⁰ Ic en weet wat dencken, want de edel heer Jason en denct up mi niet meer dan up de ghene die hij niet¹¹ en sach.¹² Och lachen, wat doot!¹³ Ic minne sonder partie?¹⁴ Ende ic en darf Jason niet bidden om sijn minne, want het waer mi groete scande, ende ic dede theghen der vrouwen eer.¹⁵ Zoe moet ic dan bliven mit mijn groete dwaesheit?¹⁶ Moet het [95v] dan wesen?¹⁷ Men en darfs niet twifelen om twee redenen:¹⁸ Deerste, want ic soude ghelachtert¹⁹

-
1. pour ce que vous estes coupable de ceste folie
 2. Toutesuoies ce nest pas folie /
 3. Si est.
 4. Je ne le croy pas.
 5. Il le fault croire / Car cest bien grant folie de desirer chose que len ne puist auoir
 6. Je say pour vray que Iason est bien fort enamoure dune dame de son pays Et oultre son couraige est garny dune grande et merueilleuse constance /
 7. Donques fault Il dire que de lui ne pourroie Ioyr /
 8. Et par consequent le puis conclurre que mes yeulx mont Inclinee *et* submise a vne folie trop grande
 9. [Gr 96r] HA a mes yeulx que ne repliquez vous cest argument
 10. pensez y
 11. niet: nooit
 12. Je ny vois que pensser Car le noble damoiseau Iason ne pense a moy ne a autre plus qua celle quil ne veyt Iamais /
 13. Ha a quelle mort
 14. partie: wederliefde — Iaime sans partie
 15. Je ne puis Iason requerir damours / Car ce me redonderoit ablasme et yroie contre lonneur des dames
 16. Et donques fault Il que Je demeure a tout ma folie /
 17. Le fault Il /
 18. doubter nen conuient pour deux raisons /
 19. ghelachtert: te schande gemaakt

Dan wesen Men en darft niet Abselen om t'weere
Denen Decste wat ir soude ghelacht wesen tot
mit eynde vā der Weerelt hāde ir desen ruder om
sin minne Ende de t'weeste reden is zeer blinkelic
Want rasen sal gaen mit eylat vā colos daer hi
ter stont vanden Due vreselicke beesten verslome
sal wesen hā laten wat stude sōt sin dat sulst
een prins alsoe beghinghe Want hi de vryghe
lesenste der naturen is de bloem der edelen en
der eere Ir heb sin redene ghehoert hi heeft
liet te eelre te stene quitende sin belofte dan in
guelken weder te lieten **Och** wat edelicheghemoet
hoe ghechulich soud ir wesen en salich mocht ir
tot sinde lieten gheroupen worden van hem
soud oormoghen wesen in d'uit ja hoe Maer
ir sal hem moeten seeren de hewilichheit om
te wenne dat gulden vliet Want ir heb alle in
ghen daer toe dienende gheleet hi in ligghede
Dus wist ir dat hi in te wenne wende ir
soudt hem seeren mit goeder herten wat sal ir
doen Ir laten en weet waer dat ir hem dese wert
settinghe dede en daer nae dan minde mit en
achte oerminde de liefte vā sinde eerste vrouwe
In wenne gaen hi hem hi moesius gheboet al
soe ir worts heb ghehoert waerachtich ir soudt be
stene Gal ir hem laten wenne daerentus vā sinde
beloften en daer sin doot na volghen soude
laessen niet ir wat stene hi daer ir soudt mede

wesen tot int eynde van der weerelt, bade ic desen ridder om sijn minne.¹ Ende de tweeste reden is zeer blijkelic, want Jason sal gaen int eylant van Colcos, daer hij ter stont vanden drie vreselicke beesten verslonnen² sal wesen.³ Hay lacen, wat scade sout sijn dat sulck een prins alsoe verghinghe, want hij de uuytgelesenste der natueren is, de bloem der edelen ende der eeren.⁴ Ic heb sijn redene ghehoert.⁵ Hij heeft liever eerlic te sterven quitende sijn belofte dan in Griecken weder te keren.⁶ Och, wat edelre, hogher⁷ moet!⁸ Hoe gheluckich soud ic wesen en[de] salich, mocht ic tot sijnder liefden gheroupen worden van hem.⁹ Soud ooc moghen wesen?¹⁰ Mi dinct, ja!¹¹ Hoe?¹² Maer ic sal hem moeten leeren de heymelicheit om te winnen dat guldin vlies, want ic heb alle dinghen daer toe dienende ghereet bij mi liggende.¹³ Dus wist ic dat hij mi te wive nemen woude, ic soudt hem leeren mit goeder harten.¹⁴ Wat sal ic doen?¹⁵ Ay lacen, [ic]¹⁶ en

1. La premiere car le seroit diffamee Iusques en la fin du monde [79v] sil mauenoit de prier damours cestui cheualier /

2. verslonnen: verslonden

3. Et la seconde raison est toute euidente / **C** Car Iason sans contredit sen va en lisle de colcos la ou Il sera tantost deuore des trois terribles bestes /

4. Ha a quelle douleur et quel dommage seroit ce se vng tel prince perissoit par telle maniere / Car cest leslite de toute nature / le choiz des nobles et la fleur donneur /

5. Iay ouy ses raysons.

6. Il ayme mie[u]lx mourir honnourablement en soy acquitant de son veu que retourner en grece a repos /

7. Hs.: <+h>oghe<+r>

8. **C** Ha a quel noble et excellent couraige.

9. Comme le seroye eureuse et pres de grant felicite se a son amour le pouoie estre par lui appellee /

10. se pourroit Il faire

11. Oyl ce me semble /

12. et comment /

13. par lui administrer lindustrie de conquerre le noble veurre dor / Iay toutes les choses propices a celle conquete mener a fin

14. Se le pensoie quil me vouldist prendre a femme le les lui bailleroie du meilleur gre de mon cuer /

15. Quen feray le

16. Ontbreekt in hs.

weet.¹ Waert dat ic hem dese voertsettinghe² dede ende [hi]³ daer nae dan mijnder niet en achte overmits de liefde van sijnder eerste vrouwen, in wiens gracij hij hem bij Mopsius gheboet, al soe ic corts heb ghehoert, warachtich ic soudt besterven.⁴ Sal ic hem laten nemen daventuer⁵ van sijnder beloften, en[de] daer sijn doot na volghen soude?⁶ Laessen, neen ic!⁷ Want storve hij daer, ic soudt mede [96r] besterven, want ic hem meer minne dan mijn selfs leven.⁸ Ende oec mijn hart tuycht mi dat hij dit is, doer wien de goden gheordineert hebben dit wonder in dit eylant van Colcos om sijn eer te vermeerderen.⁹ Dus soe staet mi voeren: ist dat ic hem een so groete deucht doe als dat ic hem sijn leven berghe ende [hi]¹⁰ bij middel van mi te boven come van sijn belofte mit eeren, dat hij mi ghaerne te loone van mijn weldaet nemen sal te wive.”¹¹

Hier mede sliiep de scoene Medea totden dach quam.¹² Ende de coninc stont vrougher up dan hij ghewoen was, om tot Jason te gaen, meenende sijn upset te breken.¹³ Dus hij ghinc tot hem als hij up

1. las le ne scay

2. voertsettinghe: voorstel

3. Ontbreekt in hs.

4. Et se tel auancement lui faisoie et apres Il ne tenoit compte de moy pour lamour de sa premiere dame en amours a laquelle Il se recommande par Mopsius comme Iay nagueres ouy / **C** Certes le mourroie de dueil /

5. daventuer: risico

6. lui laisseray le prendre ladventure de son veu et dont sa mort ensuiura.

7. Helas nennil.

8. Car sil mouroit Illec ma mort me seroit tresprouchaine / Pour tant que le laime mieulx que ma vie /

9. et me Iuge le cuer que cest celui pour lequel exaucier ont les dieux establi ceste merueilleuse auanture en lisle de colcos /

10. Ontbreekt in hs.

11. Et oultre plus Il mest aduis que se le lui fais ce bien si grant comme de lui sauuer la vie / et que par mon moyen Il paruedra au dessus de son entreprinse honnourablement que pour le merite de mon benefice Il sera bien content et Ioyeux de moy prendre a femme.

12. [Gr 97r] [P 14.7] **M**Ede la noble dame sendormy a celle conclusion.

13. [80r] Et la nuit se passa tant que le Iour vint que le roy se leua plus matin quil nauoit accoustume pour venir deuers Iason lui cuidant rompre son entreprinse /

95
96

bestemen Want ic hem meer minne dan mijn selve
leuen Ende oec mijn hart twyfelt mi dat hi dit
is Doer Wien de goden ghecoemert hebbe dit
wonder in dit eyland vā coltos om sin eere te ver
meerdereu Dus soe staet mi voere ist dat ic hem
een so groete deucht doe als dat ic hem sin leue
berghē Ende hi middel vā mi te bouen roue vā
sin belofte mit eere dat hi mi ghatene te loone
vā mijn veldact nēme sal te wūe **H**ier mede
sleep de scoene medea tot den dach quam Ende
de romme stont vrougher vp dan hi gheboen
was om tot iason te gaen meentende sin vpsiet
te breken Dus hi ghinc tot hem als hi vp ghe
staen was Ende hi vant hercules bi hem ende
oudergroeffen maltranderen Onder al hi begho
nen te spulien vant eyland van coltos De romme
verflouch handen gheue die mit eyland ghehoen
hoe dat si niet weder en kōden maer dat si
verflomme ende verflaghen bleuen Ende niet iason
ende hercules dat si der in gheender maniere
tricken en souden Maer wat onderbue dat hi
dede iason bleef alint in sin propoest sin vpsiet
te volēden of in de pū te steue Ende
sloet daer dat hi binnē vier daghe tricke soude
Als de goeden romme vernā dat het niet en haet
te maet dat hi eenichsins sin belofte wilde
volcomē sin int eyland vā coltos Also streech
hi daer of maer hi niet iason dat hi wilde

ghestaen was, ende hij vant Hercules bij hem ende [si]¹ ondergroetten malcanderen.² Onder al zij beghonnen te spreken vant eylant van Colcos.³ De coninck verslouch vanden ghenen die int eylant ghe[varen]⁴ waeren, hoe dat sij niet weder en keerden, maer dat sij verslonnen ende verslaghen bleven, ende riet Jason ende Hercules dat sij der in gheender manieren trecken en souden.⁵ Maer wat onderwijs dat hij dede, Jason bleef altijd in sijn propoest sijn upset te volenden of in de pijn⁶ te steerven, ende sloet daer dat hij binnen vier daghen trecken soude.⁷

Als de goeden coninck vernam dat het niet en baette, maer dat hij eenichsins⁸ sijn belofte wilde volcomen int eylant van Colcos, so zweech hij daer of, maer hij riet Jason dat hij wilde [96v] gaen visenteren den tempel vander goddinnen Dyanen, “die de vrouwen van Sithien nieuwelix ghefondeert hebben in een forest gheuoemt Edee.”⁹

Jason dancte den coninck van sijn raet ende seide dat hij daer mit goeder harten gaen soude.¹⁰ Dus scicte hij hem om daer te gaen ende nam mit hem alle sijn mede ghesellen ende nam oec mit hem tbeelt der goddinnen Pallas, dat hem de conighinne Ysiphile ghegheven had.¹¹ Doe dede hij al sijn heeren daerwaerts gaen, ende hij drouch

1. Ontbreekt in hs.

2. Toutefois Il alla pardeuers lui quant Il sceut quil estoit leue / Et trouua hercules avecques lui / Ilz sentresaluerent

3. lors apres Ilz prindrent a deuiser de lisle de colcos

4. Hs.: ghewaeren — **Bellaert [1485]**, fol. g3va: gheuaren waren

5. et le roy racompta de ceulx et celles qui en colcos auoient voulu aler / Et comment Ilz y auoient este occis et deuorez / Puis conseilla a hercules et a Iason que Ilz ny allassent nulement /

6. pijn: poving

7. Mais quelque remonstrance quil leur en fist Iason demoura en son propos demprendre laduventure et de soy retrouuer entre les trois terribles et crimineles bestes / Et conclud quil partiroit dillec dedens quatre Iours ensuiuans /

8. eenichsins: hoe dan ook

9. Quant le bon roy apperceut quil ny auoit point de remede que Iason estoit du tout delibere de acomplir son veu sur la tresmerueilleuse aduventure de colcos Il se depporta den plus parler et conseilla a Iason que pour passer temps Il alast visiter le temple de la deesse dyane que les dames de sichie auoient nouvellement fonde en vne forest qui sappelloit Edee /

10. Iason remercia le roy de son bon conseil et dist quil yroit de bon cuer /

11. Si se disposa pour y aller et manda tous les gregois de sa compagnie puis prinst la representacion de la noble deesse palas qui estoit en sa nef /

gaen vifenteren den tempel vander goddinnē dya
nē die de vrouwen van sithien inulvelip ghefo
deet hebben in een forcest ghenoeut **E**de da
son danct de rommē vā sū raet **E**nde seide dat
hū dat mit goeder herten gaen soude die sate
hū hem om dat te gaen **E**n nam mit hem alle
sū mede ghesellen **E**n nā oer mit hem tbeelt
der goddinnē pallas dat hē de romghinnē v
siphile gheghē had doe dede hū al sū heere
daelbaets gaen **E**nde hū drouch selue tbeelde voi
sept hercules ende theseus ghūghen elcs onder
sū gude **E**nde hadden voer hem trompette claroe
nē tambocē ende ander instrumētē die volut
speelden dat alle die vander stat verbondede
Ende daer wasser veel die volghden **E**nde onder
dander medea ghūr dat mede mit gheselschap
van haer susteren **E**n mit vrouwe ende wouff
mit ghetal vā drie hondede **E**n haesten hem
soe doer een hermesulke weghe dat si eer wac
ten in den tempel dat de gūeten

Als iason ghecomē was in desen tempel
medea quam hem te ghemoeete doer der
mūnē vermaninghe **E**nde ondergūetten maer
ander dat wasser mēer besūde de sroenheit
vā medea **D**ay die haer ghebet deden **M**aer
iason die nūghens om en pēnsde dā om sū
deuone siat in den tempel **E**nde stelde tbeelde
der edelre goddinnē vā pallas hū der goddinnē
dyana **E**nde dit gheuey viel hū vp auter bec

selve tbeelde vorseyt. ¹ Hercules ende Theseus ghinghen elcs onder sijn zijde ² ende hadden voer hem trompetten, claroenen, tamboeren ende ander instrumenten die vrolic speelden, dat alle die vander stat verwonderden, ende daer wasser veel die volchden. ³ Ende onder dander Medea ghinc daer mede int gheselschap van haer sus[ter] ⁴ ende mit vrouwen ende joncfrouwen int ghetal van drie honderden, ende haesten hem soe doer een heymelijke weghe dat sij eer waeren in den tempel dan de Griecken. ⁵

A Ls Jason ghecomen was in desen tempel, Medea quam hem te ghemoete doer der Minnen vermaninghe, ende [si] ⁶ ondergruetten malcander. ⁷ Daer wasser meer ⁸ besiene de scoenheit van Medea dan die haer ghebet deden. ⁹ Maer Jason, die nerghens om en peynsde dan om sijn devocie, trat in den tempel ende stelde tbeelde [van] ¹⁰ der edelre goddinnen Pallas bij der goddinnen Dyana. ¹¹ Ende dit ghedaen viel hij up bee [97r] sijn knien mit groeter devocien voer toutaer neder, ende was daer soe lang in devocien ende ghebeden dat het der scoender Medea zeer began te verdrieten, want zij begheerde zeer mit hem te spreken, ende was de meeste zaeck daer zij om comen was, ende was oec gheheelic ghesloeten sijn lijf te berghen ende hem

1. Apres Il fist mettre ses cheualiers a chemin et lui mesmes portant laditte representacion se mist a la voye avecques eulx

2. elcs onder sijn zijde: aan weerszijden van hem

3. Hercules. theseus adestroient le preu Iason et auoient deuant eulx trompettes clarons tambours et autres Instrumens qui menoient si loyeulx bruit que ceulx de la cite en auoient merueilles et en y ot plusieurs qui les suirent /

4. Hs.: susteren

5. car entre les autres medee y alla acompaignee de sa seur et de leurs dames et damoiselles Iusques au nombre de trois cens [80v] et tant se hasterent par vng secret chemin quelles furent plustost au temple que les gregois.

6. Ontbreekt in hs.

7. [Gr 97v] [P 14.8] **Q**uant Iason fu paruenu a celui temple Medee lui alla au deuant par ladmonnestement damours Si sentre saluerent gracieusement

8. meer: meer Grieken, die in het kielzog van Jason, Hercules en Theseus gevolgd waren.

9. et plus y ot de gregois regardans la beaulte de medee que faisans Illec leurs oroisons /

10. Hs.: tbeelde der edelre goddinnen van Pallas

11. Toutesuoies le preu Iason qui ne pensoit fors a ses deuociens sen entra dedens le temple / puis mist sa representacion de la deesse palas au pres de la deesse dyane /

sin lemin mit groeter deuonen voer toutaer neder
 Ende was datt soe lang in deuonen ende ghebede
 dat het der soender medea zeer began te verduite
 want zn begheede zeer mit hem te spraken En
 Was de meeste zaetle datt zn om romē was En
 Was oer gheheelic ghesloete sin huf te berghen
 en hem te besthcerme voer tuer en vernij der beeste
Int eynde iason stont vp wt sin in colcos
 ghebet en quam tot den vrouwe die hi de
 reuittion dede Ende vringpahr tot medea die te
 ghens iason vp stont wt de vrouwe en ionck
 zeer besaghen Ende nam hem bnder hant Ende
 leyde hem tot allen de plaatsen vande tempel
 Ende onder ander toechde zn hem tbeelde van
 den god mars mēghide mit hem te sprake van
 eenigher zaetken datt haer zeer verlanghede de
 waerheit of te weten Maer hercules theseus en
 dander heen vrouwe en ionck volghdēse soe
 nae dat si gheen tūt en sach haer mēnghe
 te segghe Norhtans leyddese zn hem in desen
 sthinc een langhe wile Ende als zn sach dat
 zn anders niet doen en mocht doe seyde zohē
 en oer hercules dat zn leyden wonden in de
 tempel vā vernis Ende mit gaen medea began
 te zuchte als die thart onstelen had mit een zeer
 wonderlic brāt Ende als zn mit langher hēle
 en mocht maer moest van noofveghen ontder
 sien Dat haer hpt harte lach began zn haer
 materie Ende seyde aldus Wellet zeer edel heere

Spa
 befo
 da
 e dat
 fute
 alle
 elt
 n/
 eere
 de bo
 onder
 lator
 volbr
 etde
 nder
 stap
 ff
 m
 waic
 el
 der
 ab
 eit
 laer
 n fm
 lde
 dmmē
 a bec

© British Library Board, Ms. BL add. 10290, fol. 97 recto

te bescheermen voer tvuer ende venijn der beesten in Colcos. ¹

I Nt eynde Jason stont up uuyt sijn ghebet ende quam tot den vrouwen, die hij de reverencij dede, ende principalic tot Medea, die teghens Jason up stont, wien de vrouwen ende joncfrouwen zeer besaghen, ende nam hem bijder hant ende leyde hem tot allen de plaetsen vanden tempel. ² Ende onder ander toechde zij hem tbeelde van den god Mars, meenende mit hem te spreken van eenigher zaecken daer haer zeer verlangkede de waerheit of te weten. ³ Maer Hercules, Theseus ende dander heeren, vrouwen ende joncfrouwen volchdense soe nae dat sij gheen tijt en sach haer meenighe te segghen. ⁴ Nochtans leyddese ⁵ hem in desen schijne een langhe wijle. ⁶ Ende als zij zach dat zij anders niet doen en mocht, doe seyde zij hem en[de] oec Hercules dat zij[se] ⁷ leyden wouden in den tempel van Venus. ⁸ [...] ⁹ Ende int gaen Medea began te zuchten als die thart onsteken had mit een zeer wonderlic brant. ¹⁰ Ende als zij niet langher helen en mocht maer moest van nootweghen ontdecken dat haer upt harte lach, began zij haer materie ende seide aldus: “Seker,

1. ¶ Et quant Il ot ce fait Il se getta en grant humilite a deux genoulx deuant lautel / et la fut en prieres et oroisons si longuement que la noble medee sen commença fort a ennuyer. Car elle desiroit moult de parler a lui comme celle qui la nestoit venue en partie pour autre chose et estoit du tout determinee de lui sauuer la vie en le preseruant du feu et du venin que les trois merueilleuses et cruelles bestes rendoient.

2. [Gr 98r] A Chief de piece Iason se leua de ses oroisons et vint par deuers les dames ausquelles Il fist la reuerence et principalement a medee. Laquelle se leua contre Iason que les dames et damoiselles regardoient moult ententiuement puis elle le prinst par la main et le mena par tous les lieux du temple /

3. ¶ Et entre autres choses elle lui monstra la representacion du dieu mars cuidant parler a lui de aucunes choses quelle desiroit fort sauoir la verite.

4. Mais Hercules Theseus et les autres gregois / dames et damoiselles de si pres les suiuoient quelle ne sauoit comment a complir son Intencion /

5. Hs.: leyddese zij (dubbelop) — **Bellaert [1485]**, fol. g4ra: leydese hem

6. ¶ Toutesuoies elle le pourmena bien longuement en ce point.

7. Hs.: zij — **Bellaert [1485]**, fol. g4ra: zijse

8. Et lors quelle vey que autrement elle ne pouoit besongner elle lui dist et a hercules que elle les vouloit mener ou temple de venus./

9. Hiaat, mogelijk als gevolg van een saut du même au même: de venus ... de venus. — [81r] Adont les preux Iason et hercules remercierent la noble dame de sa courtoisie et partirent du temple de dyane pour aller en celui de venus /

10. ¶ Mais en allant medee prinst a souspirer comme a celle qui auoit le cuer emflambe de vne merueilleuse ardeur /

zeer edel heere, [97v] ic beclaghe zeer uwe groete scoenheit.”¹

“Waer om, vrou?”, vraechde Jason.²

“Daer om,” seyde Medea, “want ic verstaen heb dat niement u upset keren noch breken en mach van dat ghij an hebt ghenomen,³ ten eynde te bringhen dat wonderlicke stuc van Colcos, daer tguldin vlies is, twelc gheenen steervelic meynssch moghelic en is.⁴ Ende zijt versekert, ist dat ghij daer gaet, ghij en keert nemmermeer!⁵ Ende om dat [ghij]⁶ ghecomen zijt van soe edelen gheslachte als van conincs bloede, ende om dat elc hoert te minnen ende mint sijns ghelijc natuerlic, uuyt desen bin ic u beclaghende boven allen anderen.⁷ Ende mi dinct dat ghij zeer verdoelt zijt u selven dus te verliesen.⁸ Ic en heb seker niet hoeren spreken van meerder simpelheit, want alle creatueren natuerlic scuwen de doot en[de] begheeren te leven.⁹ Men heeft u wel verclaert ende ghewaerscuwet de sorghen ende de lasten die daer in steken om dit wonder ter eynde te bringhen, ende dat ghij tleven daer laten sult.¹⁰ Nochtans ghij en wilt gheen raets pleghen.¹¹ Seker, Jason, het is qualic ghedaen ende teghens der natueren als ghij selve de zaeck zijt uwer doot, dat alle mannen hooren te scuwen boven alle dincg ende te vlieghen.”¹²

1. ¶ Et lors quelle ne peult celer ce que desceler lui estoit force elle entemma la matiere en telle facon disant / ¶ Certes tresnoble damoisele plains moult vostre grant beaulte /

2. pourquoi madame respondy Iason.

3. ghenomen: genomen

4. pourtant dist elle que Iay entendu que nul ne vous puet rompre ne destourner que nentreprenez de mener a fin la merueilleuse conqueste du toison ou veaurre dor qui est chose non possible a homme viuant /

5. ¶ Et soyez tout certain que se vous y alez Iamais nen retournerez /

6. Ontbreekt in hs. — **Bellaert [1485]**, fol. g4rb: ghi

7. Et pour ce que vous estes venu de si noble extraccion comme de royal lignie et que Il soit ainsi que chascun ayme son semblable *par* celle vraie et naturelle raison le vous plains sur tous autres /

8. Et mest aduis que vous estes merueilleusement abuse de vous vouloir ainsi perdre /

9. Certes le nay point ouy parler de plusgrant simplese Car naturellement toute creature fuit la mort / et desire viure /

10. Len vous a bien declaire et aduertit des perilz qui sont en ceste aduenture mettre a fin et que vous y lairez la vie /

11. pleghen: luisteren naar — Et touteffois croire ne voulez conseil /

12. vlieghen: ontvluchten — ¶ Certes Iason cest nial fait et ale contre nature *quant* vous estes cause de vostre mort / ce que tout homme doit fuir souuerainement.

ic berlaghe zeer u lke groete soetheit Maer om vrou
vraechde iason daer om seyde medea wat ic ver
staen heb ve dat niemēt u vpsēt hier noch brucke
en mach vā dat ghen an hebt ghenoeemē ten
eynde te bringhen dat wonderlike stur vā rol
coe daer tgueldm vliet is thiet gheenē steuclie
mēyssh moghelic en is Ende zūt ve sekerst
dat ghen daer gact ghen en keert niemēt meer En
om dat gheromē zūt vā soe edelen gheslachte
als van romme bloede En om dat elc goet te
mānen en mēt smē gheleic natuerlic Vyt desen
hin ic u berlaghende bouē allen anderen Ende
m durt dat ghen zeer verdoelt zūt u seluen
dus te verliesen Ic en heb seluer niet hoeren spie
ken vā meeder simpelheit want alle creatuere
natuerlic stulbe de doot en begheeren te leue
Men heeft u wel verlaet ende ghebraesacht de
sorghen ende de lasten die daer in steken Om dit
wonder te eynde te bringhen Ende dat ghyllue
daer laten sult Nochtans ghen en wilt gheen rache
pleghen Siker iason het is qualic ghedaten en te
ghens der natueric als ghen selue de zache zūt u lker
doot dat alle mānen hooren te stulbe bouē alle
druy en te vlieghen

Hie iason verstaen had dat ghesait is andwaer
de hi der vroulbe ende seyde vroulbe ic heb
zeer wel verstaen u lke woerden en redene die
goet sijn Maer wat ghen en acht niet dat alle

Als Jason verstaen had dat gheseit is, andwoerde hij der vrouwen ende seide: “Vrouwe, ic heb zeer wel verstaen uwe woerden ende redenen, die goet sijn.¹ Maer wat!?”² Ghij en acht niet dat alle [98r] edele harten eer³ hoeren te kiezen de doot dan te doene of usenteren⁴ yet teghens der eeren.⁵ Het is wel waer, hoe wel dat het vreeselic⁶ is dat ic anghenoemen heb in de teghenwoerdicheit van veel hogher prinsen uuyt Griecken, soudic daer om teghens min woerden gaen?⁷ Seker, daer en is wech noch middel negheen ic en moet volcommen mijn upset of ic moet ghewesen worden mit den vingheren in verwite als een ketivich, verwonnen⁸ ridder.⁹ Dus ic seg bij al mijn goden dat ic liever sal wachten daventuer vander doot¹⁰ dan ic een tminste verwijt hoerde dat ye ridder gheviel!”¹¹

TEr stont als Medea verstaen had den hoghen wil van Jason, was zijs zeer blijde.¹² Nietemin zij veynsde haer zeer drouvich te wesen

1. [Gr 98v] **Q**uant Iason ot entendu ce que dit est Il respondi a la dame et dist en telle maniere / **C** Ma dame Iay treshien entendu voz parlers et voz raisons qui sont bonnes *et* saines /

2. mais quoy

3. eer: eerder

4. Onduidelijk is waarom de vertaler “consentir” vertaalde met “usenteren”, wat ongeveer hetzelfde is als “te doene”, waarmee de brontekst slecht wordt weergegeven, immers het gaat om 1) doen, of 2) instemmen met — van een verlezing van de con-abbreviatuur (9sentir) lijkt geen sprake.

5. vous ne comptez pas que tous nobles corps doiuent plustost eslire la mort que faire ne consentir chose contre leur honneur

6. vreeselic: angststaanjagend

7. Il est bien vray [81v] quen la presence des plus grans princes de grece Iay voue de mettre a fin ceste entreprinse combien quelle soit merueilleuse et douteuse / yray Ie donques contre ma parole /

8. verwonnen: luie, passieve, nutteloze

9. certes Il ny a voye ne moyen nul quil ne conuiengne que Ie ne fournisse celle adventure / ou que Ie soye monstre au doy en reprouche et laschete / et comme tresrecreant cheualier./

10. wachten daventuer vander doot: de mogelijk dodelijke afloop afwachten

11. Par tous mes dieux Iaime mieulx de attendre telle auanture que fortune me voudra predestiner et tellement faire que nul ne me puisse en nulle maniere de riens reprendre ne reprouchier.

12. [Gr 99r] [P 14.9] **I**ncontinent que medee ot entendu le hault vouloir de Iason elle fu moult Ioyeuse /

Edelc herten eer hoeren te liefsen de doot dan te
doent of usentien vet teghens der eer. Het is
wel wat hoe wel dat het vreeslic is dat ir anghc
noemē heb m de teghentwoerdicheit vā veel ho
gher pmsen vort gueslicē send ir daer om teghē
m m woerden galy. **V**elir daer en is weth noch
middel ne gheen ir en moet volrommē m m vpsit
of ir moet ghelbesen worden mit den vingshē
m verbit als een lieuwē verbonnē udder. **D**us
ir seg bñ al m m goden dat ir lieuer sal wachten
dauentuer vander doot dat ir een tinnste verbonnē
hoede dat ne udder ghemel

De stont als medea verstaen had den hoghe
vil van iason was zñ zeer blide. **M**ete
m m zñ verusde haer zeer drommē te wesen. **E**nde
bat ter stont hercules dat hy iason ondelusde
m wat soughen dat hy hem setten soude. **M**aer her
cules andwoede dat hy iason eer soude te daen
dan te laten. **E**nde waer dat iason miste dit vrou
der te volgynden hy soude selue mēde besoucken
en hem daer auentuerē. **A**ls medea dit hoede
seide zñ ist dat iason m m raet gheloeft hy en sal
der mit galy. **E**nde ir sal hem wel alken zult
lic redent segghen dat ir mēen dat hy m m wel
gheloeuē sal. **E**nde toech doe iason an deen
zude dat haer mēmet hoeren. **E**nde seyde hem
m der waerheit zeer edel udder het is van node

ende bat ter stont Hercules dat hij Jason onderwijsde in wat sorghen dat hij hem setten soude. ¹ Maer Hercules andwoerde dat hijt Jason eer soude [raden] ² te doen dan te laten, ende waert dat Jason miste dit wonder te voleynden, hij soudt selve mede besoucken ende hem daer aventueren. ³

Als Medea dit hoerde, seide zij: “Ist dat Jason mijn raet ghelooft, hij en salder niet gaen, ende ic sal hem wel alleen ⁴ zulcke redene segghen, dat ic meen dat hij mi wel gheloeven sal.” ⁵

Ende toech doe Jason an deen zijde ⁶ dat haer niement hoeren [en mochte] ⁷ ende seyde hem: “In der waerheit, zeer edel ridder, het is van node [98v] dat het medelijden eender vrouwen bij uwer wetentheit ⁸ onsculdicht zij. ⁹ Ic heb medelijden up u ende uwe groete scoenheit. ¹⁰ Ende zeker, mijn natuer isser toe gheneghen, betrou hebbende, ist dat ic yet doer u ¹¹ doe, ghij sultet bekennen. ¹² Die huer ¹³ is ghecomen dat ic uwen oghen moet doen blijcken het secreet, niet alleen van mijnder harten, maer tgunt daer ghij mede te boven comen sult tot uwer groeter eeren van dit wonder van Colcos, dat ghij

1. Neantmoins elle faindy den estre dollente et de fait requist a hercules quil lui voulsist remonstrer le grant peril ou mettre se vouloit /

2. Ontbreekt in hs. — **Bellaert [1485]**, fol. g4va: raden

3. Mais Hercules lui respondy quil conseilleroit plustost a Iason le faire que le laissier et que se Iason failloit a celle entreprinse furnir que lui meismes entreprendroit de la mettre a fin /

4. wel alleen: onder vier ogen

5. Toutefois dist lors medee se Iason croit mon conseil Il nyra plusauant et le lui diray bien telle raison a part que a mon aduis Il y adioustera foy./

6. an deen zijde: apart (van de anderen)

7. Ontbreekt in hs. — **Bellaert [1485]**, fol. g4va: en mochte

8. bij uwer wetentheit: door uw goedheid

9. Hs.: onsculdicht zij ende andwoerdte — **Bellaert [1485]**, fol. g4va: onsculdicht zij *ende* verantwoert — Adont elle tira Iason a part Et quant elle se vey si arriere des autres que len ne la pouoit entendre elle lui dist / En verite tresnoble cheualier Il fault que pitie de femme soit par vostre gentillesse excusee /

10. Iay pitie de vous et de vostre grant beaulte /

11. doer u: voor u

12. bekennen: waarden — Et certes nature my encline / Et confiant que se le fay aucune chose pour vous vous le reconnoistrez /

13. Die huer: Het uur

dat het medeliden eender vrouwe bin ulber he-
tentheit onschuldicht zn ende andwoedt ir heb-
medeliden vp v ende ulbe groete scoenheit En
zelic min natuer **A**ffer toe gheneghen betrou-
hebbende ist dat ir yet doet v doe ghen sultet
belicme **D**ie huer is gherome dat ir ulbe oghe
moet doen blincken het seccet met alleen va
minder harten **M**aer tgunst daer ghen mede te
boue romē sult tot ulber groeter eere va dit ho-
der va tolos dat ghen vp ghenome hebt ten
eynde te bringhe mit der hulp der goden **D**us
dan dat ir u huer seg doet groeter minne **E**nde
dat roeiende is va dese hoghe wonderlike din
ghen moet seccet ghehouden wesen **I**n dwin
ghen daer meer of weten wilt sonder yemint
ter weerele daer of te ghebraghe

Min vrou andwoede rason **I**r bin een
arm ghetrou idder ghesonden den mo-
stere ende beesten va tolos het belicft v m
meer eer te bewisen dan ir ymermeer vrede
nyn mach **N**ietemyn nae dat v goe dat ir hatte
hem beuerele wil tot minderar moede ir gheer
v bin al minder goden name die ir anbede
ist dat ghen m eenghe dinghe onder het
en sal binne min leue vpt minne monde
met romē bin minder het andwoede medea
ir heb goet betroulike m ulbe edelheit waerom

up ghenomen hebt ten eynde bringhen mits der hulp der goden.¹ Dus dan dat ic u hier seg doer groeter minnen, ende dat roerende² is van dese hoghe, wonderlicke dinghen, moet secrete ghehouden wesen in dien ghij daer meer of weten wilt, sonder yement ter weerelt daer of te ghewaghen.”³

Mijn vrou,” andwoerde Jason, “ic bin een arm,⁴ ghetrou ridder, ghesonden den monstere ende beesten van Colcos.⁵ Het belieft u mi meer eer te bewijzen dan ic yimmermeer verdienen mach.⁶

Nietemin, nae dat u goedertier harte hem vernederen wil tot mijnder armoede, ic zweer u bij al mijnder goden namen, die ic anbede, ist dat ghij mi eenighe dinghen ondeckt, het en sal binnen mijn leven uyt mijnen monde niet comen!”⁷

“Bij mijnder wet,” andwoerde Medea, “ic heb goet betrouwen in uwe edelheit, waer [99r] [om]⁸ ic ghesloten bin u te ondecken der goden heymelicheit ende daer nae van minder harten, ist dat het an u niet en ghebreect,⁹ ende twelc u comen sal tot groeter eeren ende profijte.”¹⁰

“Mijn vrouwe,” andwoerde Jason, “het en sal an mi niet comen,¹¹ maer weet ghij eenighe dinghen bequaem mijnder eeren, ic set mi

1. leure est venue quil fault que le face apparoir a voz yeux le secret non pas seulement de mon cuer / Mais aussi celui par lequel vous *paruendrez* au dessus de la merueilleuse entreprinse mener a fin a vostre *grant honneur* et *recommandacion* a laide des dieux /

2. roerende is van: handelt over

3. et pour tant que ce que le vous declare [82r] par grant amour regarde et touche choses haultes se plus auant sauoir en voulez Il est de neccessite que vous me creantes que le tendrez secret sur toutes autres choses du monde.

4. arm: eenvoudig, simpel (bescheidenheidsformule)

5. [Gr 99v] [P 14.10] **MA** dame respondy lors Iason le suis vng poure et loyal cheualier aux monstres enuoye /

6. Certes Il vous plaist moy faire plus donneur que Iamais ne vous pourray desseruir /

7. Neantmoins quant vostre pitoyable cuer se veult encliner vers ma pourete le vous lure par tous les noms des dieux que len adoure que se aucune chose me declarez tant comme le viue Il ne partira de ma bouche /

8. Hs.: waer om [99r] om (dittografie)

9. ist dat het an u niet en ghebreect: als u daar geen bezwaar tegen heeft

10. Par ma loy sire cheualier respondy medee Iay toute confidence en vostre noblesse / pourquoy le suis resolute de vous descourrir le secret des dieux et en apres celui de mon cuer se a vous ne tient et ce vous redondera a *grant honneur* et prouffit

11. het en sal an mi niet comen: ik zal mij er niet tegen verzetten

98
99

om ir ghestoten bin v te onderken der goden he
milicheit ende daer nae vā minder herten ist dat
het an u mit en ghebreent Ende Alse u romē
sal tot groeter eerē ende profite Min vrouwe
andwoede rason het en sal an m mit romē
Maer weet ghn te inghe dinghen bequaten
minder eerē ir set m ghehele m ulker gracie
Ors edel uider andwoede medea ir en mach
m mit langhe veyusen Min oghē hebbe
ghesien ulke groete stoutheit ghn znt alleen
minne harte begheeren Ende lieftē is daer soe
m veeerhēde dat ir ulker medelēde moet
hebben Ende m sulker veyusen ist dat ghn
m belouē wilt min ghetrouwe vint te vese
Ende m m u landen te leyden als ghn u be
lofte volromē sult hebben Ende ten eynde
ghebrocht ir sal u besouen te toggen hoe
ghn sult moggen vinnen tsaep mit den gul
den vliese sonder last van ulke lue Ende dat
ghn mit eere ende ghesont vā daer sult liecē
daer gheen sterueke meynstich toe romē en
mach het en zn bē een secrete maner comēde
vā den goden die m mit lang gheleden min
vrou moeder gaf als zn staef dus biddir dē
wilt met ansien min gheboden dienst maer
u selfe salicheit Als rason verstaen had m
dea soe spreken beggan hē spraken m hem sel

ghehelic in uwer gracien.”¹

“Och, edel ridder,” andwoerde Medea, “ic en mach mi niet langher weynsen.² M[ijn]³ oghen hebben ghesien uwe groete scoenheit.⁴ Ghij zijt alleen mijns harten begheeren, ende liefde is daer soe in weerckende dat ic uwer medelijden moet hebben, ende in sulcker wijsen: ist dat ghij mi beloven wilt mijn ghetrouwe vrint te wesen ende mi in u landen te leyden als ghij u belofte volcomen sult hebben ende ten eynde ghebrocht, ic sal u beloven te toghen hoe ghij sult moghen winnen tscaep myt den guldin vliese sonder last van uwen live, ende dat ghij mit eeren ende ghesont van daer sult keren, daer gheen stervelic meynssch toe comen en mach, het en zij bij een secrete manier, comende van den goden, die mi niet lang gheleden mijn vrou moeder gaf als zij starf.⁵ Dus biddic dij, wilt niet ansien mijn gheboden dienst, maer u selfs salicheit!”⁶

Als Jason verstaen had Medea soe spreken, beghan hij scricken in hem sel-[99v]ven, seer diepelic van harten suchtende, ende seyde: “Mijn vrou, ghij bedwinct mi gheheelic u te zijne boven alle die leven nu ter weerelt, ende ic en can niet verstaen waen mi dit gheluc mach comen dat ic dus in u gracij bevallen bin.⁷ Och, god,⁸ liefde u dat ics

1. Ma dame respondy Iason a moy nen tendra pas Et se vous sauez aucune chose propice a mon honneur Ie me submets du tout a vostre tresnoble grace.

2. Ha a noble cheualier dist lors medee Ie ne me puis plus faindre /

3. Overtollig pootje: Miim / Miiin

4. Mes yeulx ont regarde vostre tresgrant beaulte

5. vous estes tout le desir de mon cuer et y oeuvre amours tant parfondement que lay grant pitie de vous Et en telle facon que se vous me voulez promettre destre mon loyal mary et de moy enmener en vostre pays apres vostre veu et entreprinse que aurez menee a fin / Ie vous promettray aussi monstrier comment vous pourrez conquerer le mouton ou veurre dor sans dangier de vostre corps et tellement que vous en retournerez sain et sauf a gloire et honneur Ce a quoy homme mortel ne peult paruenir se ce nest par vne moult secrete maniere venant des dieux / laquelle na pas long temps me fut baillie par ma mere /

6. si vous [82v] prie que ne vueilliez auoir regard a mon offre habandonnee aincois a vostre salut.

7. [Gr. 100r] [P 14.11] **Q**uant Iason ot entendu medee ainsi parler Il encommenca de fremir en soy mesmes et en souspirant de cuer parfont respondy Ma dame vous me constraindez a estre vostre tenu plus que a creature viuant Ne Ie ne puis concepuoir / dont me vient cestui eur / *quant* Ie cheiz ainsi en vostre bonne grace /

8. Och, god: monotheistische uitglijder van de vertaler

nen seer diepelic van herten suchtende Ende seyde
Mijn vrou ghen bedommt mi ghehelic v te zint
boue alle die leuen mi te weert Ende ir en
can niet verstaen waer mi dit gheluc mach to
men dat ir dus in u gram bevallē bin Och
god behesde u dat in waerdich waer Ende dat
een vrouwe die ir te weert kenne me ghesu
en had **E**lier soen heer iason seyde medea **M**
dint dat u hart waertende is de gracie van
eenigher vrouwe heb ghuse oer ghetrouw **M**
vrou andwoede iason **E**lier niet ir **M**ac ir heb
min lief in haer gheset soe welcomelic dat ir se
in gheender maniere vergheten en mach **E**n
heb haer beloest dat ir haer sal sin min leue
lang **N**ochtan seyde medea **H**et sin hoet zin
het is vā node dat ghuse verghet **E**nde dat
ghen u stelt mi te ghelieue het en zin dat ghen
de doot hebben wilt want ist dat ghen niet en
bedraecht vā v vset sonder hulp vā mi en
isset gheen remden ghen en moet steruen **E**n
bin ir dan de zacht van ulre leuen als van
mi ir wel dan alleen ulre ghebinydie sonder
remet anders **M**ijn waerde vrou seyde iason het
arme ghelaten **E**nde ouerghelieue lichaem
is wel u om u te eete ende diene in al dat mi
moghelic sal wesen **I**n goeder trouwe seyde
medea lieue iason ist dat ghen mi ghehelic
tot mi wilt lieuen des ghelucs sal ir oer mi

waerdich waer ende dat [ic]¹ een vrouwe die ic ter weerelt kenne, nie ghesien en had.”²

“Seker, scoen heer Jason,” seyde Medea, “mij dinct dat u hart wachtende is de gracie van eenigher vrouwen.³ Heb ghijse oec ghetrouwt?”⁴

“Mijn vrou,” andwoerde Jason, “seker, neen ic!⁵ Maer ic heb min lief in haer gheset soe volcomelic dat icse in gheender manieren vergheten en mach, ende heb haer beloeft dat ic haer sal sijn mijn leven langc.”⁶

“Nochtans,” seyde Medea, “het sij moet zij, het is van node dat ghijse vergheet ende dat ghij u stelt mi te ghelieven, het en zij dat ghij de doot hebben wilt, want ist dat ghij niet en verdraecht van u upset,⁷ sonder hulp van mi en isser gheen remedij, ghij en moet steerven!⁸ Ende bin ic dan de zaeck van uwen leven, als van mi,⁹ ic wil dan alleen uwer ghebruycken sonder yement anders.”¹⁰

“Mijn waerde vrou,” seyde Jason, “het arme, ghelaten ende overghegheven lichaem¹¹ is wel u om u te eeren ende dienen in al dat mi moghelic sal wesen.”¹²

“In goeder trouwen,” seyde Medea, “lieve Jason, ist dat ghij [u]¹³ ghehelic tot mi wilt keren, des ghelijcs sal ic oec mi [100r] tot u

1. Ontbreekt in hs.

2. Et pleust aux dieux que Ien fusse digne et que Iamais neusse veu vne dame *par* le monde /

3. Certes beau sire Iason dist lors medee Il mest aduis que vostre cuer attent la mercy daucune dame /

4. lauez vous *creantee*

5. Ma dame respondy le cheualier Ie vous certiffie que non

6. Mais mon amour ay assiz en elle si tresparfaitement quen nulle maniere Ie ne la puis oublier et lui promis que a elle seray toute ma vie /

7. verdraecht van u upset: afziet van uw plan

8. Toutefois dist medee quelque chose quil en soit Il est de necessite que *vous* la mettez en oubliance et que vous entendez a moy complaire se la mort ne voulez recevoir. Car se de *vostre* entreprinse ne vous depportez sans mon aide Il ny a remede nul.

9. als van mi: wat mij betreft

10. Et se Ie suis cause de sauuer vostre corps au regard de moy Ien vueil Iouyr seulle sans autre.

11. arme, ghelaten ende overghegheven lichaem: armoedige, nietswaardige lichaam

12. Ma chiere dame respondy lors Iason le poure habandonne corps est bien *vostre* pour vous honnourer et seruir en tout ce quil me seroit possible /

13. Hs.: mi

Inder waerheit min **T**ot u gheue
 Watide vrouwe seide iason ghen doet mi
 al te veel eeren sonder min verdient **G**het ia
 son seide he medea liefst is de zaerli va al dit
 goet **E**nde medeliden ghebutter mi toe die mi
 soe vanc bringhe in de stande als dat ir u bid
 tot min heer ende man te hebben **M**aer mede
 liden laet he d'wilt als in de gunst va the
 uen dat ir v berghen **W**il dat ghen mi daer
 in epauseren **W**ilt **M**in vrouwe andwoerde ia
 son ir en sal ne met meer soe gheluckich **W**ese
 dat ir romē sal rechtuaedelich in de gram
 va een soe edel een vrouwe als ghen zint **E**n
 ir **W**ilde **W**el dat het wesen mocht **M**aer **W**ate
 soudir laten **E**nde **W**at soudir segghe tot der
 gheender die ir in selue ghegheue heb **I**ason
 seide medea ist dat ghuse va als met en laet
 ir en sal u met helpen v vpsiet te volcomen
 noch u leuen te berghen hiet om so **W**est lue
 sende **I**r **h**m ter harten gheraet va ulber mi
 nen **I**n dien ir al segghen mocht **W**aer ir de
 zaerli ulber behoudemissen **E**n ir u holpe tot
 ulber meeninghe en u leuen besutte dat dan
 een ander de burchbaer ulber persone hadde
 ir most va rouwe sterue dus **W**ilt hiet vpdinc
 sien **M**it dese woerden iason ende medea ghen
 ghen in de gaerde va ghenouchte daer den
 tempel va venus in stont **O**ntrent den tempel

Soe
 gmit
 en
 so to
 rh
 dat
 desir
 Min
 n
 m
 r heb
 se
 En
 leue
 gn
 dat
 ghen
 ten
 en
 En
 an
 onder
 n het
 em
 at m
 eyde
 gheu
 m

gheven.”¹

IN der waerheit, mijn waerde vrouwe,” seide Jason, “ghij doet mi al te veel eeren sonder mijn verdient.”²

“Seker, Jason,” seyde Medea, “Liefte is de zaeck van al dit goet, ende Medelijden ghebietter mi toe, die mi soe varre bringhen in de scande als dat ic u bid tot min heer ende man te hebben.³ Maer Medelijden laet hem dincken, als in de gunst van tleven dat ic u berghen wil,⁴ dat ghij mi daer in excuseren wilt.”⁵

“Mijn vrouwe,” andwoerde Jason, “ic en sal nemmermeer soe gheluckich wesen dat ic comen sal rechtvaerdelich⁶ in de gracij van een soe edel een vrouwe als ghij zijt, ende ic wilde wel dat het wesen mocht, maer waer soudic laten,⁷ ende wat soudic segghen tot der gheender die ic mi selven ghegheven heb?”⁸

“Jason,” seyde Medea, “ist dat ghijse van als niet en laet, ic en sal u niet helpen u upset te volcomen noch u leven te berghen.⁹ Hier om so weest kiesende!¹⁰ Ic bin ter harten gheraect van uwer minnen, in dien ict al segghen moet.¹¹ Waer ic de zaeck uwer behoudenissen ende ic u holpe tot uwer meeninghen ende u leven bescutte, dat dan een ander

1. En bonne foy beau sire Iason dist lors medee se a moy vous voulez du tout donner le me donneray a vous pareillement.

2. [Gr 100v] **EN** verite ma chiere dame respondy Iason vous me faites trop donneur sans lauoir desseruy /

3. Certes sire Iason respondy la dame amours est cause de tout ce bien et pitie le me commande / lesquelz me font encourir si grant honte comme de vous requerir a seigneur /

4. als in de gunst van tleven dat ic u berghen wil: als dank voor het behouden van uw leven

5. Mais Il semble a pitie quen faueur de la vie que sauuer vous desire me deuez excuser

6. rechtvaerdelich: integer

7. maer waer soudic laten: bedoeld is: maar wat zou er moeten worden van — **Bellaert [1485]**, fol. g5va: maer waer soudic mi laten.

8. [83r] Ma dame respondy Iason le ne seray Iamais si eureux que de paruenir Iustement en la bonne grace dune tant noble dame comme vous estes / Et vouldroie tresbien quil se peust faire mais que de uendroit *et* que pourroit dire celle a qui le me suis donne

9. Se de tous poins ne la relenquissez beau sire Iason dist lors medee le ne vous aideray point a faire vostre conqueste ne a vostre vie sauuer /

10. **¶** Et pour tant soyez choisissant

11. le suis ferue au cuer de vostre amour puis quil fault que tout amplement le vous die /

mit bloemē ende runden soe veruert dat hetsheen
een aerstst paradys hiet mede quam hercules mit
den anderē vroullē ende ionckē bī iason ende mē
dea waer bī zī haer spraken laten mosten. Ende
besaghen vast de ghenouchte ende verchierē vā de
ser plaetsen als vā bloemē vromghaeden ende
boomē alle bī ordmānen daer ghestelt.

Als de grēchtē saghen en vernamē de ghenouch
ten vā deser plaetse waer zū zee welbo
reit. En ghinghē daer nae in den tempel daer zū
haer ghebeden daden. Ende zae ghen doe de settē
ghe ende ordmāne der beelden ontrent venus
der goddinnē die bētykēnde der mīre vroullē
en mānen. Ende als zūt alle wel ghesien had
den nam an iason oerlof segghēde dat zū daer
noth een luttel bliuē wilde huer mede siet iason
vort den tempel en lieede tot den palayse mit
sijn beēn. Ende de stont medea bleef in den tem
pel in groete gheperuse en dinc. Ende als zū
haer mit haer ghesin alleen vant viel zū zee
oetmoedich weder voer beelde der goddinnē
venus. Ende sende aldus. Geer moeghēde god
dinnē der mīnē die alle de weerdie der na
tuere hout in ulber macht en eerheit. Ir ghe
ue nō als gheuāghē in ulber ghenaden. Oth waer
sal ir beēn ir arme ongheluchde en onberea
den vā rade. Ir heb ghebeden den edelen ridder
iason vā heften of tēmnsten. Ir heb hem telē

de bruycwaer¹ uwer persoenen hadde, ic most van rouwen sterven.²
Dus wilt hier up dincken!”³

Mit dese woerden Jason ende Medea ghinghen in de gaerde van ghenouchten daer den tempel van Venus in stont, ontrent den tempel [100v] mit bloemen ende cruyden soe verciert dat het scheen een aertsch paradijs.⁴ Hier mede quam Hercules mit den anderen vrouwen ende joncfrouwen bij Jason ende Medea, waer bij zij haer spreken laten mosten ende besaghen vaste de ghenouchte ende verchieret van deser plaetsen als van bloemen, wijngaerden ende boomen, alle bij ordinancien daer ghestelt.⁵

Als de Griecken saghen ende vernamen de ghenouchten van deser plaetse, waeren zijs zeer verwondert ende ghinghen daer nae in den tempel, daer zij haer ghebeden daden ende zaeghen doe de settinghe ende ordinancie der beelden ontrent Venus der goddinnen, die beteykenden der minres,⁶ vrouwen ende mannen.⁷ Ende als zijt alle wel ghesien hadden, nam [Medea]⁸ an Jason oerlof, segghende dat zij daer noch een luttel bliven wilde.⁹

Hier mede sciet Jason uuyt den tempel ende keerde tot den palayse mit sijn heeren, ende de scone Medea bleef in den tempel in groete

1. de bruycwaer: het amoureux genot, het vruchtgebruik

2. se Iestoie cause de vous sauuer la vie / et Il failloit que vne autre eust la Ioyssance de vostre personne Il me fauldroit de dueil mourir

3. Et pourtant pensez y /

4. A ces parolles Iason et medee entrerent ou Iardin de plaisance ouquel estoit assiz le temple de venus / tellement aduironne de fleurs et de tous dilicieux ourages que ce sembloit vng droit paradis terrestre /

5. ¶ Alors hercules et les autres dames et damoiselles se aproucherent de Iason et de medee / pourquoy Il conuint leur parlement cesser et regarder la plaisance et les delits de ce lieu plain de fleurs de toutes facons de vignes et darbres haultement conduits par compas.

6. beteykenden der minres: personen voorstelden die de liefde bedreven

7. [Gr 101r] [P 14.12] Quant les cheualiers gregois veirent et conceurent la beaute de ce lieu Ilz en furent moult esbahis / A chief de piece Ilz entrerent ou temple / et la firent leurs oroisons puis regarderent la composicion et ordonnance des ymaiges qui representoient les amoureux alentour de la deesse venus /

8. Ontbreekt in hs. — **Bellaert [1485]**, fol. g5vb: nam zij aen iason oerlof

9. Et quant Ilz orent bien longuement tout regarde medee prinst congie de Iason et dist quelle vouloit Illec vng petit demourer /

ghepeynse ende druc.¹ Ende als zij haer mit haer ghesin² alleen vant, viel zij zeer oetmoedelic neder voer tbeelde der goddinnen Venus ende seyde aldus: “Seer moeghende goddinne der minneren, die alle de weercken der natueren hout in uwer macht ende eerlicheit,³ ic gheve mi als ghevanghen in uwer ghenaden.⁴ Och, waer sal ic heen, ic arme, onghehuechde ende onberaden van rade?⁵ Ic heb ghebeden den edelen ridder Jason van liefden of te minsten, ic heb hem te ken-[101r]nen ghegheven tsecret van mijnder harten, ende dat meer is, ic heb hem gheboden⁶ te ondecken tsecret van den goden.⁷ Heb ic quaet ghedaen?⁸ Ic en weets niet.⁹ Maer te minsten ic weet wel, ic heb hem mi selven gheboden.¹⁰ Ay, wat scanden!¹¹ Ist scande?¹² Jaet, waerlic, ende meer dan scande in dien hij hem niet waerdeghen en wil mi te hoeren!¹³ Maer ist dat ic soe veel doen en mach dat hij mi ghelieven wil, het sal mi een de meeste vreucht wesen die eenighe edele vrouwe ghebueren mach.¹⁴ Och, zeer hoghe goddinne Venus,

1. Atant Iason parti du temple et sen retourna ou palais avecques les gregois / Et la belle medee demoura ou temple moult penssue et en grant paine

2. ghesin: vertrouwelingen

3. eerlicheit: macht (heerlijkheid)

4. Si que apres le depart des gregois elle se getta moult [83v] humblement deuant la representacion de venus et dist en telle maniere / Tressouuerayne deesse des amans qui tous les fais de nature tenez en vostre dominacion et seignourie Ie me rens en vostre bonne mercy /

5. onberaden van rade: van elke hulp verstoken — Ha a et que pourray Ie deuenir moy poure esgaree de conseil

6. gheboden: aangeboden

7. Iay requis au noble cheualier Iason damours ou a tout le moins lui ay reuele le secret de mon cuer et de ma penssee et avecques ce lui ay offert de dire et declairer le secret des dieux /

8. ay Ie fait mal.

9. Ie ne scay /

10. Mais a tout le moins Ie apperceoy clerement que a lui me suis habandonnee /

11. Ha a quelle vergoingne.

12. Est ce vergoingne /

13. oyl vrayement et plus sil ne me daigne ouyr /

14. Mais se Ie puis tant faire que a mon vouloir Il saccorde / ce me sera la plus grant gloire qui puist aduenir a femme de noble maison /

men ghegheue tsercet vā mada harte En dat
 meer is ir heb hem gheboden te onderken tsercet
 van den goden heb ir quact ghedaen ir en veele
 met maer te minsten ir veele Wel ir heb hem
 in seluen gheboden In wat stonden Ist scande
 daer waer en meer dan scande In dien hi he
 met waerdeghen en wil in te hoere Maer ist dat
 ir soe veel doen mach dat hi in ghelieve wil
 het sal in een de meeste vreuche wesen die een
 ghe edele vrouwe ghebuere mach Och zeer ho
 ghe goddine Venus wilt yn raden Ende wilt
 in wilt binsten uwer dienen het is al tut of
 nēmet meer en saelt tut wesen

Dit ghebet ghedaen de froeme medea bleef
 daer alre werch en vp ghetoghen zoe laghe
 dat de vrouwe diese in hoeden had tot haer
 quam Ende seyde haer dat zut te laghe maechte
 In dat het tut waer te palayse te heren Dus me
 dea stont vp vut haer ghepers soe mit minen
 beuaten dat het haer aensthem opdit toerch de
 dat yn met wel te ghemalte en was Als yn
 ten palayse quam vant In dat de comnde haer
 waachte mit den etene maer yn gaf den comnde
 te verstaen dat yn qualit ghedisponceit was Dus
 de comnde sat d ter tafel mit iason hercules the
 seus en calope sin andere dochter Ende medea
 ghing in haer camer mit groeten ghevolghe
 vā vrouwe en ionck wibstans yn dedese alle

wilt mi raden!¹ Onderwijst mi!² Wilt bijstaen uwer diernen!³ Het is al tijt, of nemmermeer en saelt tijt wesen.⁴

D It ghebet ghedaen, de scoene Medea bleef daer als wech ende up ghetoghen⁵ zoe langhe dat de vrouwe diese in hoeden had, tot haer quam ende seyde haer dat zijt te langhe maechte,⁶ ende dat het tijt waer te palays te keren.⁷ Dus Medea stont up uuyt haer ghepeys soe mit minnen bevaen dat het haer aensschin opelic toechde dat zij niet wel te ghemake⁸ en was.⁹

Als zij ten palayse quam, vant sij dat de coninck haer wachte mit den etene, maer zij gaf den coninck te verstaen dat zij qualic ghedisponiert was.¹⁰ Dus de coninck sat ter tafel mit Jason, Hercules, Theseus ende Caliope, sijn anderde dochter.¹¹ Ende Medea ghincg in haer camer mit groeten ghevolghe van vrouwen ende joncfrouwen, nochtans zij dedese alle [101v] uuyt gaen ende behielt maer alleen mit haer de vrouwe diese hadde te bewaeren,¹² die zoe verwondert was van den manieren van Medea dat zij niet en wist wat dencken, waer bij ter stont als alle de vrouwen uuyt waeren, ghincg zij tot haer ende seyde: “Mijn gheminde dochter, het gheeft mi alte groet wonder waen u dese ziecte

1. Ha a treshaulte deesse conseilliez moy /

2. enseignez moy /

3. faites aide a ce besoing a vostre ancelle

4. Il en est temps ou Iamais.

5. als wech ende up ghetoghen: in totale vervoering

6. maechte: maakte

7. [Gr 101v] [P 14.13] **A**Pres celle oroison demoura Illec la belle Medee comme toute rauie / Et tant y fut que la dame qui lauoit en garde vint a elle et lui dist quelle la faisoit trop longue et quil estoit temps de retourner ou palais

8. niet wel te ghemake: (nogal) ziek (van verliefdheid) — de vertaler anticipeert.

9. Adont se leua Medee de sa contemplacion tant esprinse damours que sa face le demonstroit tout plainement / et se mist au retour /

10. Quant elle fu reuenue au palais elle trouua que le roy lattendoit pour disner / Mais elle donna a entendre au roy quelle estoit mal disposee /

11. et ainsi le roy se sey a table avecques Iason le preu Hercules Theseus et caliope sa seconde fille /

12. de vrouwe diese hadde te bewaeren: Medea's zoogmoeder, die nadat haar biologische moeder gestorven was, haar taak als moeder overnam en tevens haar chaperonne was.

Wyt gaten Ende behielt maer alleen mit haer de vrou/
we diese hadde te bebbaten die zoe verbondeit
was bā den maniere bā medea dat zyn niet en
wist wat den die waer bā ter stont als alle de vrou/
we Wyt waer ghyng zyn tot haer en seyde **M**ijn
ghemide dochter het gheeft mi alte groet wonder
waer u dese zichte dus haestelic come is **H**oe
sroene moeder seyde medea ghy en dorst dies
niet verbondeit wat daer en is gheen creatuer
zyn en is ondedamch tontfaghe de zichte alst
den goden en der nature belieft hulpe redene
is goet seyde de vrouwe maer als men de zichte
heeft mochten remedē doen als men eerst mach
dus segt mi u ghebricken **E**n waer u meest let
op dat ut den mederem mach segghen dat
hā daer toe zyn **O**ch mijn sroen moeder seyde
medea laet mi doch mit vreden **N**een ghy moet
het mi segghē seyde vrouwe dato ter auctuere
seyde medea waer om seyde de vrouwe om dūf/
wil seyde medea dat mijn sierte al te seerect is
dat soe seerect dat irse niet en sal dōnt ondedie
A mijn ghemide dochter seyde de vrouwe
ir duchte en maechte **A**bifel dat het al heft is
die v. dus quelt **E**nde maer oor groeten duchte
dat de sroenheit ende edelheit bā rason de
zaede hier of is wat ir sie v. van als anders
day ghy pleecht **E**nde ist aldus segt het
mi vnlie wat ghy zyt de creatuer die u meest

dus haestelic comen is.”¹

“Hoe, scoene moeder?”, seyde Medea.² “Ghij en dorst dies niet verwonderen, want daer en is gheen creatuer, zij en is onderdanich tontfanghen de ziechten³ alst den goden ende der Natueren belieft.”⁴

“Huwe redene is goet,” seyde de vrouwe, “maer als men de ziecte heeft, moetmen remedij doen als men eerst mach.⁵ Dus segt mi u ghebreken ende waert u meest let,⁶ up dat ict den medecijn⁷ mach segghen dat hij daer toe zie.”⁸

“Och, mijn scoen moeder,” seyde Medea, “laet mi doch mit vreden!”⁹

“Neen, ghij moet het mi segghen!”, seyde [de]¹⁰ vrouwe.¹¹

“Dats ter aventueren,”¹² seyde Medea.¹³

“Waer om?”, seyde de vrouwe.¹⁴

“Om dieswil,” seyde Medea, “dat min siecte al te secret is, jae, soe secret dat icse niet en sal dorren ondecken.”¹⁵

1. et Medee sen alla en sa chambre a grant suite de femmes dames et damoiselles /
Touteffois elle les mist toutes dehors et ne Retint avec elle que la dame qui lauoit a
conduire / laquelle estoit tant esbahie du maintien de medee quelle ne sauoit que
pensser [84r] pourquoy Incontinent que toutes les femmes furent retraits elle vint a
elle et lui dist / Ma chiere fille Ie me donne grant merueille dont ceste maladie vous est
venue tant soudainement /

2. En bonne foy belle mere respondi medee

3. ziechten: ziekten

4. merueillier ne vous en fault / Car Il nest quelque creature qui ne soit tousiours
subgette a receuoir les maladies *quant* elles viennent / Et que les dieux *et* fortune les
veullent enuoyer /

5. als men eerst mach: zo snel mogelijk — Vostre raison est bonne dist la dame / mais
quant les maladies sont venues Il y conuient remedier le plustost quil est possible /

6. let: pijn doet

7. medecijn: arts

8. Et pour tant dittes moy vostre neccessite et quel mal vous blesce et ou Il vous tient et
Ien aduertiray le medecin qui y pouruoirra /

9. mit vreden: met rust — Ha a belle mere respondi la pucelle laissez moy en paix /

10. Ontbreekt in hs. — **Bellaert [1485]**, fol. g6rb: seide de vrouwe

11. Il fault que vous le me dittes respondi la dame /

12. Dats ter aventueren: Dat valt te bezien ...

13. Cest aduventure respondi medee /

14. pourquoy fait la dame /

15. pour tant dist medee que mon mal est trop secret *et* tant que Ie ne men oseroie
descourir.

minne te beerele. Ic heb u tot nu toe gheuoet en
 ghetegert. Dus dinclet mi dat ghy mi mit en
 hoert te helen. Ende zyn eemtsme gheraet
 vander srael der minne en ghyt mi ondert het
 sal uder herten een groete verlichtinghe wese.
 Wat alle mynssche die minnen lide haer lide
 zeer lichtelic als zy eenē vnde daer zy onkenest
 mede spicken moghen. Minne soen moeder seide
 medea ir sie wel ghy moet al min doen. Vete
 Felicitas waer ir bin amoretus v iason ia soe
 zeer dat ir minne lide voer hem soude late. Ende
 ir heb hem oet ghebeden dat hy mi wil te wue
 neme. Ende ir soude hem gheue de maner hoe
 men toud m vlics vinnē mach en de ontsien
 hie beesten dooden die mit erlant sijn.

Als de vrou verstaē had dat gheset is be
 ghan zyn zeer bitterlicke vrenen segghede
 hay gheminde dochter wat heb ghy ghedaen
 Ir bin doet v al ontceit als ghy den vrende
 ruder gaet bidde om sijn liefte. Och wat onedact
 selien zyn spotten mit v ghy en sult mit mēer
 gheccit wesen. Wordet vernome noth ontsien
 als ghy te hoere waer heet soen moeder and hoer
 de de maecht dat ir mit soe qualic ghedaen en
 heb als ghy meent. Ende heb ir den edelen
 ruder iason ghebeden om sijn liefte men salt
 mi voer dencht rekenē ende tot ghem verlate
 of stande. Wat medeliden hefter mi to ghed wo

vrou
 dett
 en
 vrou
 Min
 ende
 e
 ies
 uer
 alst
 dene
 zitte
 mach
 let
 at
 de
 moer
 ee
 duff
 is
 elie
 oe
 kō
 dichte
 de
 ees
 et
 eest

“Ay, mijn gheminde dochter,” seyde de vrouwe, “ic duchte ende maecks twifel dat het al lief is die u dus quelt, ende maec ooc groeten duchte dat de scoenheit ende edelheit van Jason de zaeck hier of is, want ic sie u van als anders dan ghij pleecht.¹ Ende ist aldus, segt het mi vrijlic, want ghij zijt de creatuer die ic meest [102r] minne ter weerelt.² Ic heb u tot nu toe ghevoet ende gheregiert.³ Dus dinckt mi dat ghij mi niet⁴ en hoert te helen.⁵ Ende zijdiy eenichsins gheraect van der strael der minnen ende ghijt mi ondect, het sal uwer harten een groete verlichtinghe wesen, want alle meynsschen die minnen, lijden haer lijden zeer lichtelic als zij eenen vinden daer zij onbeveynst mede spreken moghen.”⁶

“Mijn scoen moeder,” seyde Medea, “ic sie wel, ghij moet al mijn doen weten.⁷ Seker, tis waer, ic bin amoureux up Jason, ja, soo zeer dat ic mijn leven voer hem soude laten, ende ic heb hem oec ghebeden dat hij mi wil te wive nemen, ende ic soude hem gheven de manier hoe men tguldin vlies winnen mach ende de ontsienlicke beesten dooden die int eylant sijn.”⁸

Als de vrou verstaen had dat gheseit is, began zij zeer bitterlic te weenen, segghende: “Hay, ghemijnde dochter, wat heb ghij ghedaen?”⁹ Ic bin doer u al onteert als ghij den vreemden ridder gaet

1. Ha a ma chiere dame dist elle lors le fais doubte que ce ne soient toutes amourettes qui ainsi vous traueillent et fay grant doubte que la beaute et les nobles vertus de Iason nen soient cause / Car le vous voy de tout autre affaire que ne soulliez /

2. Et sainsi est dittes le moy hardiement / car vous estes la creature sur toutes autres du monde que Iaime le mieulx

3. gheregiert: gechaperonneerd — le vous ay Iusques a present gouvernee et nourrie
4. niet: niets

5. Et pour ce Il mest aduis que riens ne me deueriez celer /

6. et se vous estes aucunement ferue du dart damours et a moy vous en descouurez ce sera pour vostre cuer vng grant alegement / Car toute personne amoureuse passe legierement son mal quant elle treuve a qui elle sen puist clerement deuiser / — zoals ook te lezen valt in de *Roman de la Rose*.

7. Ma belle mere dist lors medee / le voy bien quil fault que vous sachiez / tout mon affaire

8. Certes voirement suis le amoureuse de Iason / et tant que le mettroie la vie pour [84v] lui et de fait le lui ay requis quil me prenne a femme et le lui bailleray lindustrie pour conquerir le veurre dor et pour dompter les espoentables bestes de lisle de colcos.

9. [Gr 102v] [P 14.14] **Q**vant la dame ot entendu ce que dit est elle se prinst tendrement a plourer en disant / Ha a chiere fille quaez vous fait

bidden om sijn liefde. ¹ Och, wat overdaet! ² Seker, zij spotten mit u! ³ Ghij en sult niet meer gheeert wesen, wordet vernomen, noch ontsien als ghij te voeren waert!” ⁴

“Weet, scoen moeder,” andwoerde de maecht, “dat ic niet soe qualic ghedaen en heb als ghij meent. ⁵ Ende heb ic den edelen ridder Jason ghebeden om sijn liefde, men salt mi voer deucht rekenen ende tot ghenen verwijte of scande, want Medelijden heeften mi to ghe-[102v][dwonghen] ⁶ dit te doen, want het wel in mijnder macht is sijn leven te bescutten ende [hem] ⁷ tot sijn meeninghe te [doen] ⁸ comen ende keren mit eeren ende ghesont daen hij ghecoemen is. ⁹ Dus weet, als ic hem dus scoen ende gheraect een ridder zach dat sijns ghelijc in duysent [jaer] ¹⁰ niet ghesien en sal wesen, ic heb zijns medelijden ghehad, ende oec de Liefte heeft mi doen bestaen da[t] ¹¹ ic hem anghesocht heb, anghemeerc ¹² veel dinghen ende dat hij mi nymmermeer en soude begheert hebben. ¹³ Ende ic heb hem beloft ghedaen die ic hem houden sal, ist dat hij mi beloeft dat hij mi nemen sal te wive, want ic heb in ghescrijfte hier in mijn camer de manier hoe de goden willen dat het scaep mit den guldin vliese ghewo[nn]en ¹⁴

1. Je suis de tous points deshonnouree par vous *quant* vous allez priant les cheualiers estrangiers damours /

2. Ha a quel oultraige /

3. Certes Ilz se gabent de vous.

4. Et sil est sceu Iamais ne serez honnouree / huchee ne appellee comme par auant auez este /

5. Sachiez belle mere respondy la pucelle que Ie nay pas fait si mal comme pensez /

6. Hs.: ghedwon-[102v]dwonghen

7. Ontbreekt in hs.

8. Ontbreekt in hs.

9. Et se Iay prie le noble cheualier Iason damours a vertu me sera repute non pas a honte ne a deshonneur Car pitie a ce faire ma contrainte pour tant quil est bien en moy de lui sauuer la vie / Et de le faire retourner a gloire et victoire de son entreprinse /

10. Ontbreekt in hs.

11. Hs.: dan — **Bellaert [1485]**, fol. g6va: *dat*

12. anghemeerc: met het oog op

13. Et pour tant sachiez que lors que Ie lay veu si bel et si adrecie cheualier que son pareil ne sera veu en mille ans Iay eu pitie de lui Et auec ce amours ma fait tant entreprendre que Ie lay requis *considerant* plusieurs choses et que Iamais ne meust requise

14. Hs.: ghewonnnen

Dwonghe dit te doen want het wel in minder macht
is sin leue te besullen En tot sin meeninghe te
come En kien mit een Ende ghesont daen hi
ghetoeue is Dus weet als ir hem dus soen En
gheratt een ridder zach dat sinus ghelut in duo
sent met ghesien en sal wesen Ir heb zins mede
liden ghehad Ende oer de lieftheft in doen besae
Dan ir hem aughelofte heb aughemear veel di
ghen Ende dat hi in nimmer en soude begheer
hebben En ir heb hem beloft ghedat die ir hem
houden sal ist dat hi in beloeft dat hi in ne
men sal te wue wat ir heb in ghesuete hier in
min camer de maner hoe de goden willen dat
het staep mit den gulden vlesse ghebonne moet
wesen Dus versoude ir an v en bid dat ghi in
zaden wilt en helpen dat ir hem trecke mach
bi ulre belode en hulpe tot minder liefsten En
doet so veel doe in dat hi gheen ghedachte
en heb vp enich ander vrou of ionck te wue
zelt dan vp in wat het is forise dat het soe
ghesue of dat hi steue en gach mit vplant da
colos daer hi beloeft heeft te gaen Ende ton
derdo ene de vreseliche beeste die wachtte staep
mit den gulden vlesse En syntlic dat ir besue
ende zins doot ma slachtich bin ya he en oet
Hle de vrouwe sach **Ma my selue**
dat medea va dus wond aliter liefsten beua

moet wesen.¹ Dus versouck ic an u ende bid dat ghij mi raden wilt ende helpen dat ic hem trecken mach bij uwen beleyde ende hulpe tot mijnder liefden, ende doet soe veel doer mi dat hij gheen ghedachte en heb² up enich ander vrou of joncfrouwe ter weereit dan up mi, want het is fortse dat het soe ghescie of dat hij sterve ende gae int eylant van Colcos,³ daer hij belooft heeft te gaen ende tonderdoene⁴ de vreselicke beesten die wachten tscaep mit den guldin vliese, ende eyntlic dat ic, bescreyende zijn doot, manslachtich bin van hem ende oec van my selven.”⁵

Als de vrouwe sach dat Medea van dus wonderlicker liefden bevan-[103r]ghen was, overdochtse datter wel meer quaets of comen mochte, het en waer dat zij eens deels haer wil vercreghe, ende docht up de woerden die zij van haer ghehoerd had als dat zij Jason doen crighen mochte tscaep mit den guldin vliese.⁶ Als zij dit al overdocht had ende in haer selven wel gheweghen ende overgheleyt, doe began zij Medea te conforteren⁷ ende beloefde haer ter stont dat zij soe veel doen soude dat zij Jason hebben soude tot haeren wille.⁸

Niet langhe daer nae ghing zij ten bedde van Jason ende dede daer sommighe bezweeringhe ende characteren,⁹ want zij was zeer gheleert

1. Et lui ay fait promesse telle que le lui vueil entretenir sil me creante que le seray sa femme Car lay ceans par escript la maniere comment les dieux veullent que le mouton ou veurre dor soit conquis.

2. heb: zal hebben

3. Lees: of dat hij gae int eylant van Colcos ende sterve (proteron hysteron)

4. tonderdoene: te verslaan

5. Si vous requiers et prie que *vous* me conseilliez et aidiez tant que *par vostre* sauoir et conduite le le puisse attirer a *mon* amour Et tant vueilliez faire pour lamour de moy quil nait nulle souuenance dautre dame ou damoiselle du monde que de moy Car Il est force que ainsi en aduengne / ou quil soit mort et pery en lisle de colcos ou Il a voue daller mettre a fin la tresperilleuse auanture du mouton ou veurre dor Et finalement que en plourant sa mort le soye omicide de lui et de moy meismes.

6. [Gr 103r] [P 14.15] [85r] **A**Dont la dame voyant medee estre en ce point regarda comment elle estoit dun merueilleux et grant couraige / Encoires elle pensa que mal Il en aduendroit se la pucelle ne acomplissoit partie de son vouloir puis ramena a sa memoire quelle pouoit faire a Iason conquerre le mouton ou veurre dor /

7. conforteren: kalmeren

8. Et *quant* elle ot mis toutes ces choses en sa balance et fichees en son engin elle prinst a reconforter medee / Et de fait lui promist quelle feroit tellement que sans moyen elle Iouyroit de lamour de Iason

9. characteren: magische rituelen, tekenen

ghen was ouerdochtse datter wel meer quaets
of comen mochte het en waer dat zyn eens deels
haer wil verreeghe En docht vp de woede die zyn
va haer ghehoed had als dat zyn iason doen
cughen mochte tsaep mit den gulden vliefe alle
zyn dit al ouerdocht had En in haer selue wel ghe
vlegghen en outghel syt doe began zyn medea te
confortere Ende beloefde haer ter stont dat zyn soe
veel doen soude dat zyn iason hebbe soude tot
haeren wille Met langhe daer nae ghing zyn te
bedde va iason Ende dede daer somghe bezlee
zinghe en caraten wat zyn was zeer gheleert in
migrumarien en touerun die ghedaen zynde ghinc
zyn waeder tot medea Ende seyde dat zyn te vrede
waer en niet meer en soude wat arhter dat ia
son te bedde waer en soude in mermeer ander
vont moghe minen dan haer Ende alleens ghe
buedet wat ter stont als iason in sin bedde
ghelegghen was des auotes alle sin meeninghe
en ghedachte waen wech ghenome pensende
vp de groete scoenheit va medea soe zeer dat
hy in gheender manere tot slape come en mocht
Wyt groeten begheere dat hy tot haer had

Mopsus was ghehoen dat iason alle nachte
hem sprac va der scoenheit va mirro Dal
soe veel dat het hem somtute vedroet Ende
als dese mopsus sach dat iason vp dese nachte
dit liet sonder eenighe menne va haer te maectie

in nigromancien¹ ende toverien.² Dit ghedaen zijnde ghinc zij weder tot Medea ende seyde dat zij te vreden waer³ ende niet meer en sorchde, want achter dat Jason te bedde waer en soude nimmermeer ander wijf moghen minnen dan haer.⁴

Ende alleens⁵ ghebuerdet, want ter stont als Jason in sijn bedde gheleghen was des avonts, alle sijn meeninghen ende ghedachten waeren wech ghenomen, peynsende up de groete scoenheit van Medea soe zeer dat hij in gheender manieren tot slape comen en mocht uuyt groeten begheere dat hij tot haer had.⁶

MOpsius was ghewoen dat Jason alle nachte hem sprac van der scoenheit van Mirro, jae, soe veel dat het hem somtijts verdroet.⁷ Ende als dese Mopsius sach dat Jason up dese nacht dit liet sonder eenighe mencie van haer te maecken, [103v] was hij seer verwondert ende seyde hem: “Seker, Jason, ic verneem wel dat u gheest vermoyt⁸ is mit nieuwe fantasien.⁹ Ic heb ghesien dat ghij de meeste deel vander nacht overbrocht te prijsen de scoenheit van uwer sharten vrouwe, de scone Mirro, ende de nacht voerleden spraeck ghij daer noch of.¹⁰ Maer het heeft nu ghemist.”¹¹

1. nigromancien: zwarte kunst

2. Si ne demoura gaires apres quelle ala au lit de Iason et y fist aucuns coniuremens et caractres / car elle estoit toute experte en toutes manieres denchantemens et de sorceries

3. waer: kon zijn

4. Et quant elle ot ce fait elle reuint a medee / et lui dit que plus ne se doubtast de rien et que de leure que Iason seroit couchie en son lit Il ne pourroit Iamais aymer autre femme quelle /

5. alleens: precies zo

6. Et tout ainsi en aduint Car si tost que Iason fu en son lit couche quant vint le soir tout son couragie et entendement furent ravis en pensant a la grant beaulte de medee par telle facon quen nulle maniere ne se pouoit endormir.

7. verdroet: verdriet deed — [Gr 103v] [P 14.16] **M**Opsius auoit acoustume que Iason par chascune nuit lui parloit de la beaulte de mirro et tant lui en parloit a la fois quil le tennoit

8. vermoyt: gekweld

9. Et quant celui mopsius vey quen celle nuit Iason ne faisoit aucune mencion de sa dame Il fu tout esbahy et lui dist / Vraiment Iason le apperchoy bien que vostre esperit est traueillie de nouvelles fantasies

10. Iay veu que vous passiez la pluspart de la nuit a loer la beaulte de vostre dame en amours la belle mirro et encoires en parlastes vous le soir precedent.

11. mais a ce soir la regle fault /

Was hū seer verbondert Ende seyde hem **G**elcer
iason Ir verneem Wel dat u gheest vermoyt is
mit meulbe fantasien Ir heb ghesien dat ghū de
meeste deel vander nacht ouerbrocht te pinfen
de scoenheit vā ulber skarten vroulbe de sione
muro Ende de nacht boeledē sprackē ghū dat
noch of maer het heeft in ghemist **G**elcer an //
Alvoede iason het is vā noode dat zū ghestelt
zū hū der vergheten souden Wat ir en gheer mi //
zo wermēer te sien noch te hoen spickē Maer
ir biddu wilt in dorck segghe wat dmit ir vā me //
dea Iffe mit de bouegadste in scoenheit vā alle
de vroulbe Ende ionck ter vercelt **G**oude eenich
man oer moghen veschēen om sūm reatane sōe //
der figurē andvoedt in dorck **H**eer seide mop
suis ir laet Wel toe dat ghū in segt als roetende
de scoenheit vā medea Maer als vāder scoender
muro die ghū soe ghepisen Ende in waerden
ghehouden hebt Ir en mach niet gheloue dat
ghū die vergheten hebt bū min het andvoede
iason ghemēde vint Die luyt den oghē is ver //
uicent vā der harte Ir linc muro is daer als gout
Maer medea is blindende als die ghesteece
En mocht ir in vanden in haer gram ir sonde
minne boue alle die leue **H**ay seyde mop suis ir
had u ghehouden voer een den ghetrouste en
statvasthsten ridder die hem ve gaf ter mi //
nen dienste Ende ir verneem u in dubbelt

“Seker,” andwoerde Jason, “het is van noode dat zij ghestelt zij bij der vergheten sonden, want ic en gheer Mirro nymmermeer te sien noch te hoeren spreken.¹ Maer ic biddu, wilt mi doch segghen, wat dinct u van Medea?² Isse niet de bovengaenste in scoenheit van alle de vrouwen ende joncfrouwen ter weerelt?³ Soude eenich man oec moghen weynsschen om sijn recreacie scoender figure?⁴ Andwoerd mi doch!”⁵

“Heer,” seide Mopsius, “ic laet wel toe⁶ dat ghij mi segt als roerende⁷ de scoenheit van Medea.⁸ Maer als van der scoender Mirro, die ghij soe ghepresen ende in waerden ghehouden hebt, ic en mach niet gheloven dat ghij die vergheten hebt.”⁹

“Bij mijn wet,” andwoerde Jason, “gheminde vrint, die uuyt den oghen is, vervreemt van der harten.¹⁰ Ic kint,¹¹ Mirro is claer als gout, maer Medea is blinckende als dier ghesteente,¹² ende mocht ic mi vinden in haer gracij, ic soudse minnen boven alle die leven!”¹³

“Hay,” seyde Mopsius, “ic had u ghehouden voer een den ghetrousten ende stantvastichten ridder die hem ye gaf ter Minnen

1. Certes respondi Iason Il est expedient quelle soit mise avecques les pechiez oubliez. [85v] Car mirro ne quiers le jamais veoir ne rencontrer /

2. Mais dittes moy franchement que Il vous semble de medee /

3. nese point la passeroute sur toutes les dames du monde / Nest ce point la triumphe de toute beaulte /

4. Est Il homme humain qui puist mieulx souhaidier pour sa recreacion

5. respondes moy /

6. laet wel toe: ben accoord met

7. als roerende: wat betreft

8. Sire dist mopsius le maccorde tresbien a ce que vous me dittes touchant le cas de medee

9. Mais au regard de la belle mirro que tant auez recommandee en vostre couraige le ne puis croire que mise soit en oubliance ./

10. Par ma loy mon bel amy dist le preu Iason qui de loeil eslonge du cuer recule /

11. kint: geef het toe

12. dier ghesteente: (een) edelsteen

13. mirro est clere comme lor / Mais medee flamboie comme la pierre precieuse Et se le me pouoye trouver en sa grace le lameroie souverainement ./

103
104
ghelintveel ander/ ghedint u nye vā yspiben
du ghen nye en voudt minne Ende dat ghen seit
En waer ghelbeest mitro ghen soudse ghetrou-
 hebben Ir veelbonder m meer vā u dā vā eenich
man Gelter mopsius andlboede iason Wil ghen
m yet ter liefden doen en spreke m met meer
vā mitro noch vā yspibe maer vāder stoender
medea wilt veel spreken wat zn is de gheue daer
ir vprusten Ende die ir m min hart gheprint heb
en sal haer diene tot m min doot En wie m van
yemet anders sal spide sal min vrant vefen

Als mopsius verfont den wil vā iason ghint
hū slapen Ende iason bleef m ghepense
vp de stont medea Ende medea bleef staen hysse
ende als zn des nachts te voete ghedaen had
en ghint m haer ramer als de heen haer spra-
ke leyden En quam tot haer moeder al vetroest
En verflouch haer al dat zn ghehoert had Ende
ghing soe ligghe te bedde pepsende hoe zn soude
moghe comen an een zide mit iason En sloet
m haer selue dat zn soude gaen ter beuaert m
den tempel van dyanen der goddinne mee-
nende waer dat iason haer vnde als hū ghe-
seit had hū en soud m gheender manieren laten
hū en soudse volghen dit slot en was mit ghe-
nomen sonder veel ouerbloediche suchtinghe
die nacht ghing ouer En den dach began te ba-

dienste, ende ic verneem u nu dubbelt ¹ [104r] ghelijc veel ander. ²
Ghedinct u nye van Ysiphilen, die ghij nye en woudt minnen, ende dat
ghij seit, en waer gheweest Mirro, ghij soudse ghetrouwt hebben? ³ Ic
verwonder mi meer van u dan van eenich man!” ⁴

“Seker, Mopsius,” andwoerde Jason, “wil ghij mi yet ter liefden doen,
en spreek mi niet meer van Mirro [noch] ⁵ van Ysiphilen, maer vander
scoender Medea wilt veel spreken, want zij is de ghene daer ic up
rusten ⁶ ende die ic in mijn hart gheprint heb, ende sal haer dienen tot
in mijn doot. ⁷ Ende wie mi van yement anders sal spreken, sal mijn
viant wesen!” ⁸

A Ls Mopsius verstont den wil van Jason, ghinc hij slapen, ende
Jason bleef in ghepeynse up de scone Medea. ⁹ Ende Medea bleef
staen luysterende als zij des nachts te voeren ghedaen had, ende ghinc
in haer camer als de heeren haer sprake leyden, ¹⁰ ende quam tot haer
moeder al vertroest ende verslouch haer al dat zij ghehoert had ende
ghing soe ligghen te bedde, peysende hoe zij soude moghen commen
an een zijde ¹¹ mit Jason, ende sloet in haer selven dat zij soude gaen
ter bevaert in den tempel van Dyanen der goddinnen, meenende,
waert dat Jason haer minde als hij gheseyt had, hij en soud in gheender

1. dubbelt: onbetrouwbaar, dubbelzinnig

2. Ha a dist Mopsius Je vous tenoie pour le plus loyal et pour le plus constant cheualier
que Iamais sadonnast a seruir amours / Et maintenant Je vous apperceoy variable comme
les autres /

3. Ne vous souuient Il point de ysiphille que Iamais vous nauetz voulu amer et que vous
disiez ne fust mirro vous lespouseriez

4. Je mesbahis de vous plus que de nul homme /

5. Ontbreekt in hs. — **Bellaert [1485]**, fol. g7rb: mirro noch van ysiphilen

6. daer ic up rusten: op wie ik mij verlaat

7. Certes mopsius respondy Iason se aucun plaisir me voulez faire ne me parlez plus de
mirro ne disiphille / Mais de la belle medee parlez largement / Car cest celle que Je vueil
garder en mon concepuoir et celle que Je seruiray Iusques a la mort /

8. Et quiconques me parlera dautre Il sera mon ennemy.

9. [Gr 104r] [P 14.17] **Q**vant mopsius entendi la voulente de Iason Il sendormy / Et
Iason demoura Illec pensant a la belle medee

10. leyden: beëindigden

11. an een zijde: samen (alleen)

zen Ende de sone medea stont vp Ende dede mare lo-
pen dat si ghesien was En wilde gaen dancien
Dyane der goddinnen in haer tempel

Dit ghedaen ghinc in haer parterre En toe maer-
den vpt alder scoenste Ende sienste dat in con-
de ende mochte Cristeliche haer soe vp weghe mit soe-
nen gheselschape van vrouwe en ionck Om Alex-
iason zeer vrolic was als hi in vnsse begheerende me-
de vp weghe te zyn als hi eerst mochte Ende volchde
dus medea onden d'oesel te willen gaen vnt deuone
ten tempel van dyane Och wat stoender d'oesel vp een
asme dat de mynssche hede daer in veel plaessen
houden de manere ende gaen in ten tempel lichte
of ander gods huysen die gheordincert sijn tot gode
vnt deuone en de sonden of te dwalen En nochtans
dit al mit teghenstatende in doen daer de sonden
die in daer of dwalen sonden En om te romen deen
tot sanders liefst gaen si te missen om maer andere
te onder sijn Ende haer redien ende tepleine te doen
O hoghe deuon O vredoemde ypoasie Men doet
sonde daer me mit dan deure deliche vceerde doe
en soude Men verfalit licht ghenouch de weerecht
Maer me mach gode die alle ding besint is
so lichtelic voerbaer mit verstrake

Dus om weder te romen tot onser manere als
iason gherome was tot den tempel daer
medea in was maer hi eerst maner van abede
En viel vp sijn een kinc voer toutaer der goddinne
palas ende dyane Maer sijn ghebet en sijn deu-

manieren laten, hij en soudse volghen. ¹ Dit slot ² en was niet ghenomen sonder veel overvloediche suchtinghe. ³

Die nacht ghing over ende den dach began te ba-[104v]ren, ende de scone Medea stont up ende dede mare lopen dat sij ghenesen was ende wilde gaen dancken Dyanen der goddinnen in haeren tempel. ⁴

D It ghedaen, ghinc zij haer pareren ende toe maecken ⁵ upt alder scoenste ende sienste ⁶ dat zij conde ende mochte, ende stelde haer soe up weghe mit scoenen gheselscape van vrouwen ende joncfrouwen, om twelc Jason zeer vrolic was als hijt wijste, begheerende mede up weghe te zijn als hij eerst mochte, ende volchde dus Medea onder tdecsel te willen gaen uuyt devocien ten tempel van Dyanen. ⁷ Och, wat scoender decsel up een asijns vat! ⁸ De meynsschen heden daechs in veel plaetsen houden de manieren ⁹ ende gaen ten tempelen, keercken of ander gods huysen die gheordineert sijn tot Gode uut devocien ende de sonden of te dwaen, ¹⁰ ende nochtans dit al niet teghenstaende zij doen daer de sonden die zij daer of dwaen souden. ¹¹ Ende om te commen deen tot sanders lieft ¹² gaen sij te

1. Et medee qui lescoutoit comme elle auoit fait la nuit *precedente* descendi en sa chambre Incontinent que le *parlement* des deux *cheualiers* fut fine / Si vint a sa mere toute reconfortee et lui dist et racompta tout ce quelle auoit ouy / puis se coucha [86r] en ymaginant *comment* elle se pourroit trouuer apart avecques Iason Et conclut en elle mesmes que elle yroit en pelerinaige ou temple de la deesse dyane / Disant que se Iason lamoit comme Il auoit dit / Il ne se deporteroit pour nulle rien quil ne fust apres elle /

2. slot: besluit

3. Celle conclusion sans habondance de souspirs ne se prinst pas /

4. La nuit tira outre et le Iour encommenca a poindre Et la belle medee se leua / puis fist courir la voix quelle estoit garie / Et que pour sa sante recouree elle yroit remercier la deesse diane en son temple.

5. pareren ende toe maecken: aankleden en opdirken

6. sienste: mooiste

7. [Gr 104v] **A**Pres ce elle se atourna et para le plus beau quelle sceut ne peut / Et en proces de temps se mist au chemin moult noblement acompaignee de dames et de damoiselles dequoy Iason fu tresioyeulx lors quil le sceut Et desirant la voye au plus tost quil peut / Certes Il suiuy medee soubz couuerture de vouloir aler par bonne deuocion au temple /

8. O belle couuerture

9. houden de manieren: doen alsof

10. of te dwaen: af te wassen

11. les humains viuans au Iour duy en plusieurs lieux tiennent ces termes. Et vont aux temples aux eglises ou es lieux sains qui sont ordonnez a dieu pour deuocion et pour

missen om malc anderen te ondersien¹ ende haer treken² ende teykenen te doen.³ O, hoghe devocij!⁴ O, verdoemde ypocrisie!⁵ Men doet sonden daer men niet dan deuchdelicke weercken doen en soude.⁶ Men verscalct licht ghenouch de weerelt, maer men mach Gode, die alle ding bekint is, so lichtelic voerwaer niet verscalcken.⁷

D Us om weder te comen tot onser materien, als Jason ghecomen was tot den tempel daer Medea in was, maecte hij eerst manier van anbeden ende viel up sijn een knie voer toutaer der goddinnen Palas ende Dyanen, maer sijn ghebet ende sijn devo-[105r]cij was up die tijt zeer cleyn, maer⁸ hij peynsde meer wat manieren hij houden mochte die Medea behaghen soudent, ende mit wat woerden hij eerst sijn ancomen⁹ tot haer maecken mochte.¹⁰ Ende als hij een wijl dus ghepeynst had, stond hij up ende ghing nae Medea toe, die hem te ghemoete quam.¹¹ Ende als zij zach dat Jason tot haer quam, ende als zij elc anderen ghegroet hadden, ende Jason oec dander vrouwen ghegruet had, Medea mit subtiler manieren viel mit hem in woerden.¹²

effacier les pechiez Et ce neantmoins Ilz y commettent les pechiez

12. om te comen deen tot sanders lief: voor amoreuse afspraakjes

1. ondersien: ontmoeten

2. treken: streken, trucs

3. et pour paruenir a lamour lun de lautre se mettent a la messe pour eulx entreregarder et faire leurs tours et leurs signes

4. O haulte deuocion /

5. O tresdampnee ypocrisie /

6. Len commet pechie la ou len ne doit faire que euures vertueuses /

7. Len trompe assez lergierement le monde a sa charge et dampnacion. mais certes dieu ne puet nullement estre abuse.

8. maer: want

9. ancomen: kennismaking

10. [Gr 104v] [P 14.18] **P**Our donques retourner a nostre matiere / Iason paruenu ou temple la ou medee estoit tout premierement fist semblant daouer *et* se mist a vng genoul pardeuant lautel des deesses pallas et dyane / mais pour [86v] celle fois Il ny fist priere ne oroison Aincois pensoit quelles manieres Il pourroit tenir vers medee Et de quel propos Il feroit a elle son entree /

11. Et quant Il ot vng petit longuement pense Il se leua et se mist a la voye Iusques deuant medee qui lui vint encontre /

12. viel mit hem in woerden: richtte het woord tot hem, begon met hem te praten —

C Mais lors quelle le vey tirer vers elle et quilz se furent entresaluez / Iason ayant fait la reuerence aux autres dames Medee entre subtilement en deuises avecques lui /

En was by die tūt zeer cleyn Maer hñ peynsde meer
 wat maniere hñ houden mochte die medea behaghe
 souden En mit wat woerden hñ eerst smantome
 tot haer maecte mochte En als hñ een wil dus
 ghepeynst had stond hñ by En ghing nae medea
 toe die hem te ghemoeete qua En als zñ zacht dat
 iason tot haer qua Ende als zñ elc andere ghegroet
 hadde En iason oec dander vrouwe ghegruet had
 Medea mit subtiler maniere viel mit hē in woerde
 En sprekende dus vā eens en vā anders toghe zñ
 een weymth beznde of nae touaret vā dyane dat
 zñ zeer besaghe En maecte maner of haer maten
 daer of gheveest had En iason seyde haer onder
 al aldus Min vrou ziet hūc u arme idder ir ghe
 ue m m u ghenade En ben bereet al u beghete
 ren end wil te volcomē En ir bid u ist dat ir v
 ghinster eenich ding seyde dat teghens v wille
 was dat ghūt m veyheue wilt En ist dat ghñ
 m helpe wilt tot minder vpghecomē reyse te
 hoefde te bringhe En helpe m in dese groete zachte
 Ir zwaere en beloue v roupende m ghetuyghemisse
 vā min reede de hoghe goddinnē dyanen En pal
 las ist dat het v wille zñ en gheheue min waerde
 ghesellene en vrendinne te zyn ir sal dulle zyn
 al min leue En ir sal v mit min leyde m griede
 sonder eenich twifel

Iason andwoerde medea ir verclarede v ghūf
 tere min zachte vū opelic tusthe v en min

Ende sprekende dus van eens ende van anders toghen zij een weynich bezijden of nae toutaer van Dyanen, dat zij zeer besaghen, ende maecten manier of haer materij daer of gheweest had.¹ Ende Jason [...] ² seyde haer onder al aldus: “Mijn vrou, ziet hier u arme ridder.³ Ic gheve mi in u ghenade ende ben bereet al u begheeren end wil te volcomen, ende ic bid u, ist dat ic u ghijster eenich ding seyde dat teghens u wille was, dat ghijt mi vegheven⁴ wilt.⁵ Ende ist dat ghij mi helpen wilt tot mijnder upghenomen reyse te hoeft te bringhen⁶ ende helpen mi in dese groete zaeck, ic zweere ende belove u, roupende in ghetuyghenissen van mijn eede de hoghe goddinnen Dyanen ende Pallas, ist dat het u wille zij ende ghelieve min waerde ghesellene ende vrindinne te zijn, ic sal duwe zijn al mijn leven, ende ic sal u mit mi leyden in Griecken sonder eenich twifel!”⁷

J Ason,” andwoerde Medea, “ic verclaerde u ghijsteren mijn zaeck vri opelic tusschen u ende mij [105v] als dat ic uwers medelijden heb, ende ic beken ooc dat de goden uwers medelijden hebben ende niet en willen dat ghij u leven soe sult eynden in Colcos, ende dus om⁸ dat zij te voeren vorsien hebben u mijn wille tondersetten, want het en waer anders niet moghelic, ghij en waert doot ende verloren.⁹ Nu, hoe

1. ☞ Et en deuisant dunes et dautres Ilz se tirerent vng petit apart contre lautel de diane quilz prindrent a regarder /

2. Hiaat, mogelijk als gevolg van een saut du même au même: maniere ... maniere

3. ☞ Et lors Iason faisant maniere de parler de la deesse dyane et du riche bois qui deca et dela lauironnoit Il lui dist tout bas en telle maniere. Ma dame vecy vostre poure cheualier

4. vegheven: vergeven

5. Je me rens en vostre mercy et suis prest dacomplir tous voz bons commandemens / Si vous prie que se Je diz hier chose qui soit a vostre desplaisir quil vous plaise le moy pardonner /

6. te hoeft te bringhen: tot een goed einde te brengen

7. ☞ Et que se aidier me pouez a mon veu et entreprinse mener a chief et moy secourir a ce grant besoing Je vous lure et promets en appellant en tesmoingnaige de mon lurement les haultes deesses dyane et pallas que sil vous plaist estre Ma chiere compaigne et amye Je seray vostre toute ma vie et vous meneray auccques moy en grece sans y faire aucune faulte.

8. dus om: vandaar

9. [Gr 105] Iason respondy lors medee Je vous declairay hier mon cas tout priueement et comment Je auoie bien grant pitie de vous / Je congnois aussi que les dieux en ont eu pitie et quilz ne consentent pas que vous finez vos Iours en colcos Et puis quilz vous ont Inspire de vous subzmettre a mon vouloir / Car autrement Il nestoit point possible que ny fussiez demoure mort et perdu /

als dat ir ulber medelnde heb Ende ir belien oordic
de goden ulber medelnden hebben Ende mit en wil
ken dat ghen v leue soe sult eynden in rehoes Ende
dus om dat zn te voere vorsien hebbe v min wille
tonder sette Want het en waer anders met moghelic
ghn en waert doot ende verlore Nu hoe het zn o
cort te maerken wat v en moghe hier met la
ghe sprac houde nae dat ghen gheordmeect hebt
ende beloest ir consernteder in v wns te wese
alleens als ir u ghistere beloeste Ende ir belo
ue v mi eer dat het morghen donchere sal ghen
sult te boue sin va alle vpsette tot ulber groter
eer en profute Dus so ist va node dat ghen dese
nachst alleen in v camer slaept vp dat ir mit v
sprake mach mit ghemachte ende doen v onder
wne de manere en woerde die ghen sult moete
houde Dus en sprac ir mit meer va deser ma
tere v mi ter tnt vp dat mi met en merder va
onsen vpsette en ghinst wat hiet the ende op
D edele vrou began toe iason **I** kent zyn
te wnsen de groete rindom va der godden
my beelt dyane Ende sprac luyde dat mit hoerde
Ende pres seer den rommel oetes dwt had doen
maerke Mit desen woerde na medea oerlof an
iason ende an de heer va gredre die daer noch
een luttel toefden In met langhe daer nae zn
en volghde ende ghinghe oer ten palayse daer
iason seer berlaecht wart van al tuole segghe
de tot deen den anderen dat het seer groete

het zij, om cort te maecken, want wij en moghen hier niet langhe spraec houden, nae dat ghij gheordineert hebt ende beloeft, ic consenteerder in u wijf te wesen alleens als ic u ghisteren beloefde.¹ Ende ic belove u nu, eer dat het morghen donckeren sal, ghij sult te boven sijn van uwen upsette tot uwer groter eeren ende profijte.² Dus so ist van node dat ghij desen nacht alleen in u camer slaept up dat ic mit u spreken mach mit ghemaecke ende doen u onderwijs de manieren en[de] woerden die ghij sult moeten houden.³ Dus en sprec mi niet meer van deser materien nu ter tijt up dat men niet en meercke van onsen upsette ende ghunst, want hier cleercken⁴ ontrent zijn.”⁵

DE edele vrou began toe⁶ Jason te wijsen de groete rijcdom van der goddinnen beelt Dyane ende sprac luyde dat ment hoerde, ende [Jason]⁷ prees zeer den coninck Oetes, diet had doen maecken.⁸ Mit desen woerden nam Medea oerlof an Jason ende an de heeren van Griecken, die daer noch een luttel toefden.⁹ Ende niet langhe daer nae zij¹⁰ en volchden ende ghinghen oec ten palayse, daer Jason seer beclaecht wart van al tvolc,¹¹ segghende tot deen den anderen dat het zeer groete [106r] scade waer dat een soe seer edel ridder ende zoe wel

1. Au fort aller pour le faire brief / Car longuement ne pouons [87r] icy parlementer selon vostre ordonnance et conuenance le maccorderay a estre vostre femme / tout ainsi que le vous promis hier /

2. Encoire le vous promets que de vostre veu et entreprinse vous en vendrez au dessus a vostre honneur et prouffit aincois que demain le soir obscure /

3. Si est expedient que ceste nuit vous couchez tout seul en vostre chambre a celle fin que a vous le puisse parler mieulx a loisir et vous secretement Introduire es termes quil vous couendra tenir

4. cleercken: onduidelijk is waarom hier ‘clerken’ als ‘spionnen’ dienst doen.

5. et ne me parlez plus de ceste matiere pour le present que len ne sapercoiue de nostre entreprinse ou de nos amours.

6. toe: doe (toen)

7. Ontbreekt in hs.

8. [Gr 105v] [P 14.19] **A**Tant la noble dame se prinst a demonstrer au preu Iason la grant richesse de ceste representacion de la deesse dyane / Et Iason loa haultement le roy oethes qui tant bien lauoit fait ediffier /

9. **C**A ces parolles medee prinst congie de Iason et des cheualiers de grece qui la demourerent vng petit puis retournerent en la cite /

10. zij: bedoeld is Medea, niet de Grieken — de vertaling van deze zin is onjuist.

11. tvolc: de mensen in de tempel

smade waer dat een soe seer edel ridder Ende zoedael
gheraent hem wilde gain late veldere in de docthe
ke auctuer va rolros veel sprackender deen en dan
der of maer spenaler de rommle oetes qua tot iason
alsoe hi va den tempel qua Ende ontraet he mit
allen in rolros tel trecke en daer mit te trecke la
den hem verskerende dat hi tleue daer late sou
de in dui hi daer quaem En dat hi daer vort
subtristheit ghesonde was om mit te leue

Iason hoerende den raet die de rommle oetes he
ghaf om betere wil pensende oer hoe dat een
ridder als hi tbeghent sin belofte doet alint leeft
in verlvnt En oer merckende tslot en belofte dat
hi had va medea bleef vast en ghestadich in
sin eerste propoest segghende tot den rommle o
thes dat hi om de doot noch ghent vrees die
hem vp romle mocht late soude dat hi bestaen
had En sloet daer dat hi smorghent sonder la
gher dach te nemē sin dinghe eynden soude waer
om de rommle oetes groete rou dreef soe deden
oer alle de gaeckhe heen vortgheseyt herules
en thesus Ende de maclent ghedacn va de and
de mit ghing slape En iason na oerlof enghing
in sin camte En iason gaf moysus te verstaendat
hi die nach alle en wesen wilde in sin camte om
te beden en wilde va dier nacht nemē de hi he
hebbe daer veel heen of verlvondenen wat hne
va costume mit en was En seyden dat mens he

gheraect hem wilde gaen laten verderven in de dootlicke aventuer van Colcos. ¹ Veel spraekender deen ende dander of, maer specialic de coninck Oetes quam tot Jason alsoe hij van den tempel quam, ende ontriet hem mit allen in Colcos te trecken ende daer niet te trecken landen, ² hem versekerende dat hij tleven daer laten soude in dien hij daer quaem, ende dat hij daer uuyt subtylheit ³ ghesonden was om niet te keren. ⁴

J Ason hoerende den raet die de coninck Oetes hem ghaf om beters wil, ⁵ peysende oec hoe dat een ridder, als hij theghens sijn belofte doet, altyt leeft in verwijt, ende oec meerckende tslot ende belofte dat hij had van Medea, bleef vast ende ghestadich in sijn eerste propoest, segghende tot den coninck Oethes dat hij om de doot noch ghene vrees die hem up comen mocht, laten soude dat hij bestaen had, ende sloet daer dat hij smorghens sonder langher dach te nemen sijn dinghen eynden soude, waer om de coninck Oetes groeten rou dreef. ⁶ Soe deden oec alle de Griecsche heeren, uuytgheseyt ⁷ Hercules ende Theseus. ⁸ Ende de maeltijt ghedaen van den avonde, men ghing slapen, ende Jason nam oerlof ende ghing in sijn camer. ⁹ Ende Jason

1. puis elle parti dillec et la fut Iason plaint et regrete de toutes gens Disant lun a lautre que cestoit moult grant dommaige dun si gentil cheualier et tant bien adrecie qui se vouloit aller faire destruire de tous pions en la mortelle aduantage de colcos /

2. niet te trecken landen: geen voet aan land te zetten

3. subtylheit: arglist

4. te keren: weder te keren — Moult en parlerent les vngs et les autres en especial le noble roy oethes lequel vint a Iason ainsi quil partoit du temple de la deesse dyane Et moult lui desconseilla lentreprinse de colcos et que pour rien Il ny descendist lui affermant quil y lairoit la vie sil y entroit / et quil auoit celle part este enuoye cauteusement pour le faire perir.

5. om beters wil: voor zijn bestwil

6. [Gr 106r] Iason oyant le conseil que le roy oethes lui bailloit pour son bien pensant comment vng cheualier vit en grant reprouche quant Il va contre son veu et promesse et considerant la conclusion et promesse quil [87v] auoit avecques la belle medee demoura ferme et estable en son premier propos. Disant au roy oethes que pour mort ne pour quelque peril qui lui peust aduenir Il ne se deporteroit de son entreprinse mettre a fin / Et de fait Il conclud que le lendemain sans plus long Iour prolongier Il en prendroit vne fin / Pourquoy le roy oethes demena moult grant dueil

7. uuytgheseyt: uitgezonderd

8. et pareillement firent tous les cheualiers gregois reserue hercules et theseus /

9. Et se passa le Iour parlant de ceste merueilleuse besoingne Iusques au soir que tout homme se retrain en son lieu Et le vaillant cheualier Iason prinst congie a tout homme

gaf Mopsius te verstaen dat hij die nach alleen wesen wilde in sijn camer om te beden, ende wilde van dier nacht niemende bij hem hebben, daer veel heeren of verwonderden, want hijs van costumen niet en was,¹ ende seyden dat mens hem [106v] niet toelaten en soude soe danighe een vreeselicke zaeck te bestaen, daer men de doot niet of ontgaen en mocht.²

pour soy retraire en sa chambre

1. hijs van costumen niet en was: hij dat niet gewoon was

2. Et donna a entendre a mopsius que Il passeroit celle nuit en oroisons et en toute deuocion et co[n]templacion et quil ne vouloit pour celle fois personne avec lui / dont les aucuns orent grant merueille pour tant quil nauoit point acoustume de ce faire. Et disoient les plusieurs que len ne lui deuoit souffrir entreprendre vne si mortelle besongne / dont Iamais Il ne retourneroit / Considerant les haultes et recommandees vertus dont Il estoit adourne.

mēt toelate en soude soe danighe een vreeselike
zaet te bestaen daer men de doot mit of ontgaet
en morst

Hoe de belofte tusschen iason en medea
vast ghemact waen En hoe z'n hem
leede de maner o volies te ghesinne
en hoe iason dat van mit subtilheit
en oet mit rachte

